

## Prof. Dr. Cemal ŞANLI Hakkında Bir “Anı/Biyografi” Denemesi

1. 12 Haziran 1951 günü Manisa'nın Gördes ilçesine bağlı Borlu Nahiyesi (Bucağı)nın Tokmaklı köyünde doğdum. Gerçek doğum tarihimin bu olduğunu, Rahmetli babamın okuma yazma bilmeyen köy halkına evimizde bahisler okuduğu “*Ahir Zaman Peygamberi Hazreti Muhammed'in Hayatı ve Kurduğu Dinin Esasları*” isimli rengi çoktan solmuş kitabın arka kapağının iç yüzüne “*oğlum Cemal'in doğum tarihi 12 Haziran 1951*” şeklinde düştüğü not da teyit etmektedir. Nüfustaki kaydı ise, 1.1.1950'dir. 1957 senesine geldiğimizde, köyümüze 8 kilometre uzaktaki Yabancı Köyündeki ilkokula kayıt için, öncelikle nüfusa kaydolmamız gerekiyor. Nüfusa kayıt maksadıyla köyden 4-5 çocuk, babalarımızla birlikte Borlu'ya gidiyoruz. Muhtemelen, bizler, nüfus müdürünün “çocuklar nerede?” sualini sorma ihtimaline karşı, “*isbat ı vücut*” olarak götürülüyoruz. Nüfus müdürü, biz çocukların mevcudiyeti hakkında bir soru sormuyor ve beyana bağlı olarak re'sen tanzim ettiği nüfus cüzdanlarımızı velilerimize veriyor. Okuma yazma bildiği için, sadece babam doğum günlerimizin hatalı yazıldığını fark ediyor ve fakat “*devletimiz böyle münasip görmüş*” diyerek tescil tarihine herhangi bir itirazda bulunmuyor. Ben dahil, o gün nüfusa kayda giden çocukların tümünün doğum tarihi, Devletin kasabadaki önemli temsilcilerinden biri olan çatık kaşlı nüfus müdürü tarafından 1.1.1950 olarak belirleniyor. Ben de Müdürün uygun gördüğü bu doğum tarihini bir ömür boyu taşıdım, herhangi bir itirazda bulunmadım...

2. 1950/51 yıllarında, doğum yerim olan Borlu Nahiyesi ve Tokmaklı Köyü, Gördes'e bağlı. Gördes ile Borlu arasında bağ var, fakat yol yok... Sadece at-eşek ve öküz arabası ile kullanabileceğiniz basit bir 40 kilometrelik patika yol var. Bu sebeple tüm ilişkilerimiz, Salihli üzerinden gerçekleşiyor. 1960 senesinde Rahmetli Menderes'in açılışını yaptığı Demirköprü Barajı ile bölgenin coğrafi ve demografik yapısı tamamen değişiyor. Aniden bölgeye “deniz” geliyor... Pek çok köy yok oluyor. Bizim de Gediz Nehri vadisindeki arazilerimizin tamamı sular altında kalıyor. Sular altında kalan varlıklarımız ve hatıralarımız için yas tutarken, Borlu ve köyleri Demirci'ye, sonraki yıllarda Salihli'ye, son olarak da Köprübaşı ilçesine bağlanıyor. Velhasıl, ben Gördesli, Salihlili, Demircili ve Köprübaşılı oluyorum.

1960'ta aniden köyümüzün önüne kadar gelen deniz, işe yarar topraklarımızı aldığı gibi, tarifsiz acılar bırakıyor... İlk kurban: Benden evvel “hakim”, “savcı” olma ümidiyle ilk defa Bölgeden çıkıp Ankara Hukuk Fakültesi'ne tahsile giden

Borlu'lu Şi'ri Beyin oğlu Ergül. Yüzme bilmediği için boğulup ölüyor. Ahali, genç yaşta Ergül'ü yakalayan bu ani ve talihsiz ölümün ardından türküler yakıyor. Babası da oğlunun acısını taşıyamadığı için Ergül'ün hemen peşinden ölüyor. Arkasından, teyzemin kızının nişanlısı Kadir, düğünlerine bir hafta kala boğularak ölüyor. Üç-beş ay sonra da annemin yakın akrabası, Haşim Dayımızın oğlu Ali, sara nöbetine tutuluyor ve suya düşerek O da ölüyor. Köyleri dolaşan vali ve kaymakam, halkın hayvanlarına sahip çıkmalarını istiyor; fakat, sonradan anlıyoruz ki hayvanların tamamı doğuştan yüzme biliyor, bu sebeple bölgeye yeni gelen denizde sadece insanlar ölüyor...

3. 1957 Eylül'ünde; -nüfusa kaydolduktan birkaç hafta sonra- köyümüze sekiz kilometre uzaklıktaki Yabancı Köyü ilkokuluna kaydoluyorum. Her gün yaya olarak karda-kışta bu köye gidip geleceğiz. O tarihte mont yok, kaban yok, yağmurluk yok, çizme yok... Sadece ayaklarımızda yeni çıkmış gislaved lastik ayakkabılar var. Üstümüzde ise okulun resmi kıyafeti olan bir siyah önlük. Bugünden geriye doğru baktığımda, o yaşta bu şartların hakkından nasıl geldiğimize inanamıyorum... Muhtemelen bu insanüstü şartların hakkından, "toplu" olarak gelebiliyoruz. Topluca gidiş-gelişler, kendi bünyesinde bir eğlence üretiyor. Bu da üşümemizi, yorulmamızı, çamur deryasına batıp çıkmamızı unutturuyor.

Öğretmenimiz, müthiş ve idealist bir adam: Musa Temel. 2015 senesinde İzmir-Balçova'daki Devlete ait bir yaşlı bakımevinde ziyaret ettim. Çok duygulandı. İsmen hatırladı, ancak adımı sürekli "*cemalettin*" olarak tekrarladı durdu. Yanaklarımdan öptü. Birkaç sene evvel de Salihli'de vefat etti. Allah rahmet eylesin... Ege Bölgesindeki bir Köy Enstitüsü'nden mezun. Okul olmayan muhtelif köylerden gelen yüz küsur öğrenciyi, tek derslikten ibaret sınıfta okutmaya çalışıyor. Ders yılının ilk haftalarında, öğretmen, benim fevkalade okuma-yazma bildiğimi, hatta gazete bile okuyabildiğimi, kerrat cetvelini ezberlediğimi tespit ediyor. Bunun üzerine beni, üçüncü sınıfın tembel öğrencilerine okuma-yazma ve toplama çıkarma öğretmem için görevlendiriyor. Bazen, okuttuğum tembellerin kulaklarını çekmemi istiyor, fakat, bunu yapmak için boyum yetişmiyor. Ben, daha okulun başında, bir anda öğretmenliğe terfi ediyorum...

Öğrenme iştiağımdaki erken gelişmeyi babamın aşırı merakı, gayreti ve ilgisi ile 1955 senesinde kurulan Hürriyet Partisi'nin el ilanlarına bağlıyorum. 1955 senesinde, Demokrat Partiden Manisa Milletvekili olan ve ünlü yazar Yakup

Kadri Karaosmanoğlu'nun yakın akrabası Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Parti içindeki muhaliflerle birlikte "Hürriyet Partisi" adında bir parti kuruyor. Partinin ambleminde ay yıldız ve üstünde bir meşale yer alıyor. Partinin başındaki Fevzi Lütfi babamı tanıyor ve Onu Borlu'da ocak başkanı yapmak istiyor. Bu maksatla, bir çuval -parti propagandası için hazırlanmış- el ilanı getiriyor ve babama -ahaliye dağıtmak üzere- bırakıyor. 57 seçimlerinde Parti büyük bir hayal kırıklığına uğruyor ve seçimin akabinde CHP'ye iltihak ederek tasfiye oluyor. Fakat, bir çuval el ilanının temiz olan arka yüzü benim defterim, en önemli çalışma materyalim oluyor. İlkokula başlamadan çok evvel, okuma-yazmayı, toplama-çıkarmayı Hürriyet Partisinin bu el ilanlarının arka yüzünü kullanarak öğreniyorum. O tarih itibarıyla bir çocuk için ne büyük imkan ve imtiyaz...

4. İlkokulun ikinci senesinde, yani 1958 eğitim-öğretim yılında çok sevdiğimiz öğretmenimizin başka bir yere tayini çıkıyor ve yerine ortaokulun ikinci sınıfından terk vekil bir öğretmen geliyor. Ortaokulun ikinci sınıfını geçememiş bir acemi oğlan, öğretmen değil, bir çocuk... Babam, beni okuldan alıyor ve Salihli'nin bitişiğindeki Tatar(Sonradan Yılmaz Köyü/Kasabası oluyor) Köyündeki amcamın yanına gönderiyor. 1500-2000 nüfuslu Tatar Köyünün 300 öğrencilik okuluna ikinci sınıf öğrencisi olarak kaydoluyorum. Lütfi ve Nigar öğretmenlerin imtiyazlı ve sevgili öğrencileri arasına giriyorum. Ancak, -yanımda annem olmadığı için- burada gurbetteyim... Derslerle ilgili hiç bir sorunum yok, lakin, gurbetin melali çocuk kalbimi kasıp kavuruyor...

5. Nihayet, 1960 senesinde köyümüzde ilk defa ilkokul açılıyor. Konya İmam Hatip Okulu mezunu idealist bir genç yedek subay öğretmen olarak tayin oluyor. Salihli'den ayrılıyorum ve köy okuluna dördüncü sınıftan başlıyorum. Böylece, hem gurbetten hem de Yabancı köyüne 8 kilometrelik gidiş-gelişten kurtulmuş oluyorum. İlkokula başlamadan evvel babamın gayretiyle oluşturduğum bilgi birikimim, üç ve dördüncü sınıflarda da bana yetiyor. Velhasıl, üçüncü okulum olan burada da ders bakımından bir zorluk çekmiyorum. Biz öğretmeni, öğretmen de bizi seviyor. Ancak, bu günlerde gerçekleşen 60 darbesi ve darbe sonrası başlayan uydurma yargılamalarla çocuk kalbimiz, -ailelerimizden tevarüs ettiğimiz hisle- son derece kırık ve ruhumuz muzdarip. Yani, sınırlarımız bozuk... Akşamları, komşu ve akraba Pehlivan Dayının evine giderek köydeki tek radyodan Menderes'in Yassıadadaki uydurma duruşmalarını dinliyoruz. Büyüklerimiz, Menderes'e ve arkadaşlarına atfedilen suçlardan bir şey anlamıyorlar. Onlar, sadece Gürsel, İnönü ve darbeyi gör

sesiyle ilk defa kamuya duyuran Türkes'e beddua ederek, üzüntülerini hafifletmeye, gönüllerini ferahlatmaya çalışıyorlar.

Tam bu günlerde, okulda bir olay cereyan ediyor ve bu olay sebebiyle öğretmenle olan gönül bağı büsbütün kırılıyor. 60 Darbesini takip eden günlerden birinde, öğretmen, sınıfın duvarına büyük bir çerçevelenmiş resim asıyor. Çerçeve darbenin başı (Cumhurbaşkanı) Cemal Gürsel ile başbakan İsmet İnönü'nün resimleri var... Resimlerin altında da darbenin meşruiyetini anlatan birkaç paragraf açıklama. Resmin asılmasından birkaç gün sonra, birkaç arkadaşımınla birlikte, ders bitiminde çerçeveyi indiriyor ve camı çıkararak Cemal Gürsel ve İsmet İnönü'nün resimlerinin baş kısmını öğretmenin sopasının ucuyla tahrip ediyoruz. Sonra da sanki hiçbir şey olmamış gibi camı çerçeveye yerleştirerek yerine asıyoruz. Ertesi günü, suç ortaklarımızdan birinin itirafı ile yakayı ele veriyoruz. Buna rağmen, öğretmenin dindar ve -muhtemelen- demokrat partili kimliği sebebiyle rahatız, herhangi bir ceza görmeyeceğimizi tahmin ve tasavvur ediyoruz. Tahmin ve tasavvurumuz boşa çıkıyor ve öğretmen, ben ve iki arkadaşım, diğer öğrencilerin önünde, hatırı sayılır bir sopa çekiyor... İlkokul hayatımın en kalıcı hatırası olarak, bu sopa olayı hala hafızamda canlılığını korumaktadır.

6. Dedem, nam-ı diğer Mahmut Hoca, babamın babası. On küsur yıl medrese tahsili yapmış bir hoca. 1305 (1889) doğumlu, Kula medreselerinde talebe iken birinci dünya savaşının patlaması ile 1330(1914)'da askere alınmış. Sağlığında, arkadaşlarının bir kısmının Romanya'nın başkenti Bükreş yakınlarındaki "Gençağa" şehitliğinde yattığından bahsetmesinden mülahem, Onun, Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya cephesindeki 26. Tümede savaşa katıldığını anlıyoruz. Yine, Onun beyanına göre, 1917 ortalarında, buradan Filistin Cephesine sevk ediliyor. Mondros mütarekesi ile de 1919'un ilk çeyreğinde sağ olarak eve dönüyor. 2014 senesinde Milli Savunma Bakanlığı Arşiv Müdürlüğünden gelen cevabi yazıda, cephe bilgileri maalesef yer almıyor. Yazıda, sadece Gördes Askerlik Şubesi nezdinde tutulan askere alınış ve terhis bilgileri var. Bir de yazı ekinde, askerlik şubesine teslim olduğunda, cepheye sevk edilirken çekilmiş bir fotoğraf var. Resim, sadece resim değil; adeta yok oluşun, yıkılmışlığın, umutsuzluğun, çaresizliğin ve tabii ki İmparatorluğu kaybedişin dondurulmuş bir fotoğrafı... Köy halkının benimle kader birliği içinde gördüğü annemin büyük dedesi ise 1900'lerin başında Simav'ın Guşu beldesindeki iki medreseden birinde müderrislik(Profesörlük) yapıyor. Çocuklarına Guşu'dan zaman zaman gönderdiği oldukça edebi nitelikteki eski yazı mektuplar, benim

çocukluk yıllarımda evimizde idi. Kimse, bu mektupların ne söylediğini bilmemekle beraber, kutsal bir dini metin gibi saklanmakta idi. Maalesef, bu mektuplar zaman içinde kayboldu... Annemin tabiri ile “Müderri Mehmet Efendi Dede”mizden bu güne hatıra olarak kalan sadece köy mezarlığındaki “mezar taşı”dır.

İlkokul sonrası, medreseli dedem Mahmut Hoca, bana Kur’an öğretiyor. Bir miktar da Osmanlıca(Eski Yazı) ve Arapça... Bu yıllarda rahmetli dedemin gayreti ile edindiğim Kur’an tahsilinin ve ahlakının ömür boyu bereketini gördüğümü, 1970’lerden sonra terör sarmalına düşen ülkemizde bu sayede nefes aldığımı, hatta korunduğumu açık yüreklilikle söyleyebilirim.

7. 1965 senesinde, ilk defa, Manisa’da yıkım kararı verilerek terkedilen Karaköy semtindeki İstiklal İlkokulu’nun metruk binasında, İmam Hatip Okulu açılmasına izin veriliyor. Babama haber dahi vermeden, bir tanıdık marifetiyle temas kurduğum yerli ahaliden bir zatı kendime “veli” yapıyorum ve okula kaydımı yaptırıyorum. Okulun 130 numaralı, ilk öğrencilerinden biri oluyorum. Bina, 20-25 santim eğik. Yıkıldı-yıkılacak... Ancak, benim esas meselem: Kalacak yer... Manisa merkezde kalabileceğim bir yer yok. Okul yatılı değil, emaneten ve kerhen yıkılmak üzere eski bir ilkokul binasına iştirilmiş. Çareyi Manisa’ya 40 kilometre mesafedeki Turgutlu’da bir yakınımızda kalıp, trenle gelip gitmekte buluyorum. Böylece, 1958 senesindeki Yabancı köyü seferlerine benzer yolculuklar tekrar başlıyor. Lakin, bu sefer yaya değil trenle...

O tarihte tren yolculukları son derece renkli ve zevkliydi. Yüzlerce işçi, talebe, memur sabah Alaşehir, Salihli ve Turgutlu’dan Manisa’ya veya ara istasyonlar yardımı ile tarlalara dağılır; akşam da aynı yolla Manisa’dan evlerine dönerlerdi. Salihli’den trenle okula gelip giden Uşak veya Afyon kökenli Mehmet Çankaya isminde bir sınıf arkadaşım var. Sesi çok güzel, çok iyi saz çalıyor ve türkü söylüyor. Mehmet, dönüşlerde trende işçilere saz eşliğinde türkü söyler, işçilerin treni devirircesine bir tarafa yığılmalarına sebep olurdu. Sonraki yıllarda Mehmet onlarca beste yaptı, plaklar çıkardı ve Orhan Gencebay’ın saz heyetinde yer aldı. Birkaç sene evvel de vefat etti. Allah rahmetini esirgemesin. Diğer bir sınıf arkadaşım da ünlü gazelhan Hamdi Bilgindi. Hamdi, yaşı büyük olarak geçici olarak okula kaydını yaptırabildi. Yıl sonuna kadar yaşını küçülttüremediği için, kaydı silinerek okul ile ilişkisi kesildi. Okuma hakkının bu şekilde elinden alınması Onu derinden üzdü. Sonraki yıllarda Hamdi, Türkiye’nin önemli gazinolarında, özellikle Adana-Mersin çevresindeki

gazinolarda yıllarca şarkı ve gazeller okudu. Onlarca plak yaptı. O yılların en meşhur gazelhanı oldu... Muhtemelen kalbinin acısı ve sancısı ile böyle baş etmeyi denedi! Hamdi'den sonraki yıllarda dinlediğime göre, O; ara sıra Cuma günleri Adana'nın merkezindeki Sabancı Ailesi tarafından yaptırılan camiye namaz için geliyor ve burada görevlilerin izni ve isteği ile öğle ezanı okuyormuş. Hamdi'yi bütün Adana ayakta dinliyor... 1987 yılında bir Cuma günü Başbakan rahmetli Özal Adana'ya geliyor ve Hamdi'nin ezanına tesadüf ediyor. Büyük bir huşu içinde ezanı dinledikten sonra, okuyanın kim olduğunu soruyor. Bilenler de bu kişinin Salihlili olduğunu, sesinin çok güzel olduğunu ve çok iyi Kur'an okuduğunu, ayrıca Adana civarındaki gazinolarda şarkı ve gazeller söylediğini aktarıyorlar. Özal, Hamdi'nin cumadan sonra kendisine getirilmesini emrediyor ve görüşme gerçekleşiyor. Özal, Hamdi'ye Ankaradaki Kocatepe Camiinin müezzinliğini teklif ediyor. O da kabul ediyor. Gerekli atama işlemleri süratle yapılıyor. Hamdi burada uzun süre çalışıyor. Öğrendiğime göre sonraki yıllarda da ünlü bestekar Amir Ateş'in korosunda yer alıyor...

Manisa'da, -her gün trenle gidiş- geliş şeklinde uzun ve yorucu bir yolculuk yapsak da- derslerim son derece iyi. Beden eğitimi hariç... Beden eğitimi dersine 27 Mayıs darbesinde ordudan atılan emekli bir albay geliyor. Sabahın köründe Spil Dağının eteklerindeki güneş görmeyen sokaklardan metnini şu an hatırlayamadığım bir marş eşliğinde don-gömlek koşarak, iki saatlik dersi ikmal ediyoruz. Albay, arkada kalanları favorilerinden yukarı doğru kaldırarak cezalandırıyor. İlk defa gördüğüm bir işkence türü... 19 Mayıs gösterilerinde hükümet meydanında ahali önünde sergilenecek on hareketin tüm pozisyonlarını ezberden yapamadığım için, bir kişi hariç tüm sınıf gibi, ben de birinci dönemin sonunda beden eğitimi dersinden zayıf aldım. Neyse ki; ikinci dönem 8 hareketin tüm pozisyonlarını ezberlemeyi başardığım için durumu düzeltiyorum, yıl sonunda okulun en başarılı öğrencisi olarak seneyi ve "*Manisa Defteri*"ni kapatıyorum.

Okul müdürü Sadullah Kanalp, baş muavin Mehmet Yumuk, Türkçe hocamız Gültekin bey, tabiat bilgisi hocamız Gülşen hanım ve İngilizce hocamız Nurşen Hanım birinci sınıf öğretmenler. Hepsini minnetle ve şükranla anıyorum. Bu dönemle ilgili olarak, beden eğitimi dersi macerası bir tarafa, hafızamda iki hadise kalmış: Birincisi, tabiat bilgisi hocamızın "deri ve insan vücudu"nu incelerken ders kapsamında bizleri "Manisa Tarzanı"na götürmesidir. Muhtelif filmlerin de konusu olan Tarzan, o tarihte Manisa'nın simgesiydi. Yaz-kış şortla

yaşayan, üstüne hiçbir şey giymeyen, evi barkı olmayan, hemen hemen hiç konuşmayan, ramazan aylarında dağdan iftar topu atan, sadece Manisa dağının eteklerini ağaçlandıran, –şehre indiğinde de- istediği yerden yemek yiyen bir mecnun, bir meczup... Manisa halkı, hayatı ile ilgili efsanevi şeyler anlatırdı. Doğrusunu Allah bilir... İçinde bulunduğumuz tabiat bilgisi dersinin hakkını verme zımnında derisinin kalınlığını merak ederek vücuduna dokunduğumu hatırlıyorum. Hafızamda kalan ikinci hadise ise, İngilizce hocamız Nurşen Hanımın beni disipline vermesi ve burada ilk savunmamı yapmam. Hoca ile hemen hemen her gün hükümet binası ile tren istasyonu arasındaki bulvar üzerinde karşılaşırız. Hoca aynı zamanda Manisa Lisesinde İngilizce dersine giriyor ve dersten çıkıp eve gidişi ile benim trene gidişim kesişiyor. O tarihte şapka giyiyoruz. Bizim şapkanın üzerinde beyaz, düz orta ve lise talebelerinin şapkası üzerinde ise sarı bir şerit var. Şapkanın getirdiği en önemli külfet, karşılaştığınız hocalara asker selamı verme mecburiyetiniz... Nurşen Hanım da haklı olarak her karşılaşmamızda benim şapka üzerinden asker selamı vermemi bekliyormuş, ben ise şapka ile bayanlara selam verilip verilmeyeceğini bilmiyorum! Bu sebeple disipline sevk edildim. Savunmamda, sadece, “*şapka ile bayanlara selam verilip verilmeyeceğini bilmediğimi*” söyledim. Savunmamın kabul görüp görmediğini veya bir ceza verilip verilmediğini hatırlamıyorum.

8. Manisa-Turgutlu arasındaki renkli ve bir o kadar da bıkkınlık veren tren yolculuklarından kurtulmak için, orta birden ikinci sınıfa geçtiğim 1966 senesinde “Devlet Yatılı” sınavına giriyorum ve Ankara İmam-Hatip Okulunun yatılı kısmını kazanıyorum. Artık, Yabancı Köyü, Tokmaklı Köyü, Salihli’nin Yılmaz Kasabası ve Manisa Tren İstasyonu derken, şimdi Türkiye’nin başkentindeyim... Yepyeni bir çevre. Artık, üniversite muhitinden arkadaşlarım var... Necip Fazıl’ın, Dil Tarih Coğrafya Fakültesindeki konferansına gidiyoruz ve canlı olarak üstattan “Sakarya” şiirini dinliyoruz. Türkocağ’ında ünlü Pakistanlı alim Muhammed Hamidullah’ı dinliyoruz. Türk Dil Kurumunda Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nu ve İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nu dinliyoruz. Ankara Hukuk Fakültesinin en büyük amfisinde ünlü psikiyatrist Prof. Dr. Recep Doksat’ı ve bayrak şairi Arif Nihat Asya’yı dinliyoruz. Hatta, Türkiye’yi ziyarete gelen ünlü Fransız Cumhurbaşkanı General Charles de Gaulle’ü Ulus’tan geçerken el sallayıp alkışlıyoruz. On beş günde bir –o yıllarda genç bir hukuk fakültesi talebesi olan Bülent Arınç’ın da muntazaman katıldığı- Adalet Partisinden Manisa milletvekili Vehbi Sınmaz’ın evinde Partiye mensup



milletvekilleri ile sohbetler yapıyor, memleket meselelerini konuşuyoruz. O yaşta ve o çağda bir köylü çocuğu için bunlar akıl almaz imkan ve imtiyazlar... Bütün bu imkan ve imtiyazlar, Ankara'da devlet yatılılığın sonucu. Burada, hemen şu soruyu sormak aklıma geliyor: Aynen anne-baba gibi, hangi iyiliği yapsak ve hangi hizmeti versek, Devlete borcumuzu ödeyebilir miyiz!?

9. Çocukluk ve gençlik yıllarıma karşılık düşen 1960 ilâ 1990 arasındaki 30 yıl, Türk ve Dünya siyaseti bakımından muazzam gelişmelere sahne oluyor. 68 kuşağı olarak nitelenen sol gençlik, Marksist dünya görüşü ile Türkiye'yi yönetmeye talip... Görünürdeki Marksizm ise pratikte Sovyet Rusya'nın yayılma ideolojisinden başka bir şey değil... Marksist dünya görüşü, birkaç istisna ile, hemen hemen hiçbir ülkede halkın iradesine dayanmıyor. Ülkeler, önce Sovyet orduları ile işgal ediliyor, sonra sosyalist ve komünist rejim bir "halk hareketi" olarak ilan ediliyor! Ben de belirttiğim bu kısa zaman dilimi içerisinde, Sovyet tanklarının altında tüm özgürlüklerini yitiren milletlerin haykırışlarına şahit oluyorum. İlk defa, radyo haberlerinden hayal-meyal hatırladığım, 1956 senesindeki Sovyet Ordularının Macaristan'ı işgal etmeleridir. Direnişin başındaki Macar devlet başkanı İmre Nagy, sırf Sovyet Ordularına direnen milletlere gözdağı vermek için, 58'de asılıyor. 21 Ağustos 1968'de ise bu kez Çekoslovakya, 250.000 kişilik Sovyet Ordusunun işgaline uğruyor. 1979'da da Afganistan işgal ediliyor. İşgal tam dokuz yıl sürüyor ve ilk defa Sovyetler bir ülkeden yerel güçlerin direnci ile atılıyor... Anadolu'nun dindar, milliyetçi ve muhafazakar çocukları, Sovyet işgallerinden büyük bir tedirginlik duyuyorlar. Eski Türk toprakları olan Türkistan coğrafyasının (Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan, Azerbaycan ve Doğu Türkistan'ın) Ruslar tarafından yakın tarihte işgale uğraması ve buralarda gerçekleştirilen katliamlar da korku ve endişeyi tetikliyor. Bu sebeple, Sovyet işgallerini meşru gören ve sosyalizme giden yolun Rus tanklarının açtığı yoldan olacağına inanan "sol" a itiraz ediyoruz. Ben de orta ve lise yıllarımda sola itiraz eden bu gurup veya guruplara dahilim. Lakin, 70'lerden sonra, -o tarihlerde hiç kimsenin tahmin etmediği şekilde- gençlik arasındaki bu fikri ayrılık, fiilen icra edilen adi bir savaşa dönüşüyor... Her bir taraf fikir ve düşüncesini, diğer tarafı imha ederek payidar kılma yollarını deniyor... Artık, 69'larda yanı başımızdaki Gazi Eğitim Enstitüsü'nde bütün grupların katılımı ve özgür propaganda konuşmaları ile gerçekleştirilen öğrenci dernek seçimleri, akademik hayat için hayal oluyor ve fikrin on paralık değeri kalmıyor. Herkes, can derdine düşüyor... Gerek o tarihlerdeki inancıma ve gerekse bugünkü inancıma



göre, gelinen nokta, öğrenci hareketlerinin doğal bir sonucu asla değildir. İşin içine pek çok oyuncu giriyor... O günkü zayıf hükümetlerin zaafını da kullanan bu aktörler, Türkiye'nin ufkunu karartıyor, on binlerce gencin ölümüne yol açıyorlar.

10. Talebelik yıllarımda hiçbir zaman ölesiye ve körü körüne bir ideolojiye bağlanmadım. İnsanlıktan ve adamlıktan hiçbir zaman vazgeçmedim. “İnsan” olmayı bir tarafa koyarak, ideolojiler içinde yol aramadım. Sadece özgür düşünceye inandım. Kişiliğimin teşekkül ettiği Ankara bile beni değiştiremedi... Çocukluk ve gençlik yıllarımda müptela olduğum okumaların muhassalası olarak, her zaman ülkem, dünya ve insanlık için bütüncül/sistematik fikirlerim oldu; lakin, bunu hiçbir zaman baskı aracı olarak görmedim. Hep fikirlere itibar ettim. Sizin anlayacağınız, çocukluk ve gençlik yıllarımda da “doğru”yu her fikrin temsil edebileceği ihtimalini daima ciddiye aldım...

1972 senesinde, lise iki öğrencisi olduğum yıllarda bir gazetenin açtığı Türkiye liseler arası makale yarışması, benim fikri ve entelektüel istidadım bakımından dönüm noktası olmuştur. Bir lise talebesinin fikri ve entelektüel istidadından ne olacak demeyiniz... Bu yarışmanın açtığı ufuktan ilerleyerek ve bu yarışmanın verdiği motivasyondan beslenerek çocuk denecek yaşta günlük gazetelerde yayınlanan onlarca makale yazdım ve bir de dergi çıkardım!

Yarışmayı 1970’lerde daha çok muhafazakar kesimin okuduğu ve o tarihte ciddi bir tirajı olan Yeni Asya Gazetesi düzenledi. Konu ilginç, o günlerin mana ve ehemmiyetine son derece uygun: “Anarşi Nasıl Önlenir?”

Herkesin can derdine düştüğü o günlerde başka hangi konu seçilebilirdi ki?

Ben “Kurtuluşa Doğru” ismini taşıyan makalemle yarışmada Türkiye birincisi seçiliyorum. Jüri başkanı, milyonlarca baskısı yapılan “Minyeli Abdullah” isimli romanın yazarı İsmail Hekimoğlu (veya Hekimoğlu İsmail). Diğer jüri üyelerinin isimlerini hatırlayamıyorum. Ödül olarak 3.000 TL ve “Nacar” marka bir saat kazanıyorum. Ayrıca, muhtelif yayınevlerinin kitapları hediye ediliyor. Bu “birincilik” ile –şu an değilse bile- ileride ülkeyi kurtarabileceğime inanmaya başlıyorum! Yarışmadan kazandığım para, Fakülte’nin birinci sınıfının sonuna kadar beni götürüyor. Ayrıca, bu para ile Zonguldak, Sinop, Bartın ve Amasra’yı kapsayan bir Batı Karadeniz gezisi yapıyorum ve akabinde de köydeki tütün tarlamıza dönüyorum.

**Yeni Asya** GÜNLÜK İKTİSADİ GAZETE

8 MAYIS 1955 - CARSANDA  
BASKI YERİ: İSTANBUL  
YAYIN YERİ: İSTANBUL  
Kuruluş Yılı: 1948  
Kuruluş Yeri: İstanbul  
Yayın Günü: Her Gün  
Yayın Saati: Akşam 19.00  
Yayın Yeri: İstanbul  
Yayın Yolu: Havayolu  
Yayın Hızı: Her Gün  
Yayın Sayısı: 1000  
Yayın Fiyatı: 1000  
Yayın İlanı: 1000

### İmam-Hatipli olmak başarılı olmağa yeterli

Cemal Şanlı «İslâm dünyası aradığını terk ettiği yerde bulacak» diyor

Bu yılki yarışmada makale dalında 1 nci olan Cemal Şanlı:

## «Gazeteci olmak istiyorum»

MAKALE DALINDA BİRİNCİĞİ ALAN CEMAL ŞANLI İLE BİR MÜLAZAT.

**Yarışmaya son anda katıldı**

**Abdül İzzet Bekir**

Gazetecilik yarışması 22. Nisan'da Prof. Şanlı'nın «İslâm Dünyası Aradığını Terk Ettiği Yerde Bulacak» başlıklı makalesiyle başlamıştı. Makale yarışması, İstanbul'da düzenlenen bir yarışmadır. Yarışmaya katılan öğrenciler arasında Cemal Şanlı'nın birinci olduğu duyurulmuştur.

Prof. Şanlı'nın makalesi, İslâm dünyasının geleceği üzerine yazılmıştır. Makalede, İslâm dünyasının kendi geleceğini kendisi belirlemesi gerektiği vurgulanmıştır. Prof. Şanlı, «İslâm dünyası aradığını terk ettiği yerde bulacak» diye yazmıştır.

Yarışmaya son anda katılan Cemal Şanlı'nın makalesi, jüri tarafından takdirle karşılanmıştır. Prof. Şanlı'nın makalesi, yarışmanın en iyi makalesi olarak değerlendirilmiştir.

Prof. Şanlı'nın makalesi, yarışmanın en iyi makalesi olarak değerlendirilmiştir. Makalede, İslâm dünyasının geleceği üzerine yazılmıştır.

Prof. Şanlı'nın makalesi, yarışmanın en iyi makalesi olarak değerlendirilmiştir. Makalede, İslâm dünyasının geleceği üzerine yazılmıştır.

Prof. Şanlı'nın lise yıllarında makale birincisi olduğunda kendisi ile yapılan bir gazete röportajı



Prof. Şanlı'nın yarışmada birinci olduğu makalenin bir kopyası

11. Bütün ilk, orta ve lise yıllarımda, yazları köye döndüm ve ailemle birlikte tütün tarlasında, pamuk tarlasında, buğday veya arpa tarlasında bihakkın çalıştım. Annemin ve kız kardeşlerimin akıllı kurnazlığına, buğday veya arpa tarlasında bihakkın çalıştım. 60'dan evvel, çiftçilik tam bir eziyetti. Marshall Yardımı ile gönderilen dışında traktör yoktu, yabancı otları öldürecek ilaç yoktu, yarı bağımsızdan akıp giden Gediz nehrinden su çekecek motor yoktu... En önemlisi, insanların ayaklarında ayakkabı yoktu. Velhasıl, hiçbir şey yoktu. Buna bağlı olarak tarım karını doyurmuyordu. İlk defa, DP tarafından 1954'de çıkarılan Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu kapsamında İtalyan Fiat Ankara'da traktör üretimine girişti. 70'lere doğru bu traktörler Tarım Kredi Kooperatifleri marifetiyle köylere ulaştı. Çiftçi ilk defa saban ve pulluktan kurtuldu. Biz de 70'lerde bu "sarı traktör"(Fiat/Türk Traktör)) aldık. Ben, böylece yörenin ilk traktör şoförlerinden biri oldum.

12. Ankara'da lise tahsili yapmanın avantajı olarak, pek çok üniversite talebesi arkadaşım var. Bazen onlarla birlikte öğrenci seçimlerinin yapıldığı kongrelere gidiyorum ve kürsüye çıkıp –sanki orada öğrenci imiş gibi- konuşmalar yapıyorum. Nasıl bir his ise, kendimi daha şimdiden üniversiteli görüyorum. Bu psikoloji ile günler geçerken, bir arkadaşım, İmam-Hatip Lisesi mezunlarının üniversiteye girme haklarının olmadığını söylüyor... O hafta katıldığımız Vehbi Sınmaz'ın evindeki milletvekillerinin de iştirak ettiği toplantıda ben bu meseleyi gündeme getiriyorum ve bu haberin doğru olup olmadığını öğrenmeye çalışıyorum. Gerçekten de; meslek okulları içinde sadece İmam-Hatip okullarının, -Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi hariç- üniversitelere girme hakkı olmadığını öğreniyorum. Yani, Devletin bizzat kendi eli ile açtığı bu okullarda okuyanlar, yine aynı devletin açıp işlettiği üniversitelere alınmıyor. Bu yasağın nedenini ve niçinini de kimse bilmiyor...

Bu akla zarar engeli aşmak için bana tekrar yol göründü. Bu sefer, bir arkadaşım marifetiyle, Denizli Lisesine kaydımı alıyorum. Lakin, burada devletin şefkatli eline çarpıyoruz. Lise sonda bir yıl okumayı göze alarak gittiğim Denizli Lisesinde, sadece lise son sınıfta okutulan ana derslerden bütünleme döneminde(Eylül döneminde) kalan öğrencilerle birlikte sınava girebileceğimiz söyleniyor. Bu harika bir haber. Matematik(Cebir-Geometri), fizik, kimya, biyoloji, tarih ve edebiyattan bütünlemeye kalanlarla birlikte sınava gireceğiz. Sınav benim için kolay geçiyor ve Eylül sonu itibarıyla Denizli Lisesi mezunları arasına katılıyorum.

O tarihte Denizli dünya güzeli bir yerdi... Tek katlı evimizdeki rutubet sebebiyle, genel olarak, Delikli Çınar denen horoz heykelinin bulunduğu meydandaki çınarların gölgesinde derslerimize çalışırdık. Kaldığımız yer, asma çardaklı, iki odalı ve tek katlı bir evdi. Evin çevresi külliye kavun-karpuz ve sebze tarlaları ile dolu. Denizli'nin güneyindeki dağdan inen ırmaklar, küçük kanallar şeklinde bahçeleri sulayarak uzaklaşıyorlar. Yıllar sonra gittiğimde, kaldığımız evin kötü kötü inşa edilen 7-8 katlı apartmanların altında kaldığını, suların Denizli'ye küserek uzaklaştığını, güzelim bahçelerin yerinde yeller estiğini üzümlere gördüm. İster istemez, Dertli Divanı'nın "Serçeşme" isimli türküsünde geçen: "*Kurudu çaylar ırmaklar / serçeşmenin gözü kaldı*" dizelerini hatırladım. Daha da kötüsü, Denizli'de "serçeşmenin gözü" de kalmamış...

13. Yıl 1973. Üniversitenin kapısındaız. Üniversite seçme sınavı ÜSYM (Üniversite Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından 7 Temmuz 1973 günü

yapılacak. Normal ders kitaplarını yeniden gözden geçirmek suretiyle, Yıldırım Beyazıt Lisesi mezunu arkadaşım Abdülkerim Kahraman'ın Gülveren semtindeki bahçeli gecekondusunda sınava hazırlanıyoruz. Sınava İtfaiye meydanına bakan Samanpazarı'ndaki Gazi Lisesinin konferans salonunda giriyorum. Sınav çok iyi geçti. 72 sosyal sorusunun tamamını, 70 civarındaki fen sorusunun da % 90'ını doğru cevaplıyorum. Bırakınız muayyen yerleri kazanmayı, derece bekliyorum. Hasılı, hayallerim gerçekleşecek gibi gözüküyor... Birinci sırada Mülkiye, bu olmaz ise Hacettepe Üniversitesinin sosyoloji bölümüne gireceğim. Lakin kader başka bir senaryo ile karşımıza çıkıyor. Ertesi günü "Cumhuriyet Gazetesi", soruların çalındığını anons eden "Şükran Soner" imzalı bir başlıkla çıkıyor! Sınavdan birkaç gün sonra memleketime dönmek üzere Ankara'dan Salihli'ye otobüsle giderken, Afyon civarında otobüsün radyosundan sınavın Danıştay tarafından iptal edildiği haberini alıyorum. Oturduğum koltukta donduğumu, kuru yerim kalmayacak şekilde sıkıntıdan sırsıklam terlediğimi hatırlıyorum. Cumhuriyet Gazetesi, soruların çalınma işini ülkücülere fatura etti. Başka gazetelerde fail olarak İstanbul'un Çemberlitaş semtindeki bir dershanenin ismi geçti... Ama, sonuçta, bin bir emek ve ümitle hazırladığımız sınav iptal edildi ve üniversitenin kapısından bir kez daha uzaklaştık.

Sınav, ÜSYM tarafından 15 Eylül 1973 günü tekrarlandı. Bu sefer iptal yok... Her iki bölümden de yine iyi puanlar alıyorum. O tarihte aldığınız puana göre kazandığınız yer belirtilmiyor. Size, sadece aldığınız puan bildiriliyor, siz de puanınıza göre bir yere kayıt yaptırıyorsunuz. Puanınıza göre bir yere geçici kayıt yaptırıp, istediğiniz başka bir fakültenin puan düşürmesini bekliyorsunuz. Bu mümkün olduğunda, istediğiniz ve puanınıza inmiş fakülteye kesin kaydınızı yaptırıyorsunuz. Karma karışık bir sistem. Elinizde küçük bir radyo, fakültelerin puanlarını takip etmek durumundasınız.

İlk geçici kaydımı, Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin felsefe bölümüne yaptırıyorum. Kayıt esnasında, büyük koridordaki kuyrukta sıra bekleyen yüzlerce adayın gözü önünde tiyatro gibi bir olay cereyan ediyor. Türk yüksek tahsil sisteminin sosyolojisi bakımından anlamlı bulduğum için naklediyorum: Siirt veya Bitlis kökenli bir aday, Dil Tarihinin Hungaroloji bölümüne sabahtan kayıt yaptırıyor ve kayıttan memleketindeki babasını haberdar etmek için de büyük koridordaki PTT şubesine yıldırım telefon kaydı yaptırıyor. Biz üç sularında kuyrukta iken – bilmem kaç saat bekledikten sonra- bahse konu arkadaşın sırası geliyor ve yüksek



sesle memleketindeki babasına “*Hungaroloji*” bölümünü kazandığını ve buraya kayıt yaptırdığını anlatıyor. Babası da “*hungaroloji*” ile falan ilgilenmeyip, “ne olacağını” soruyor... Aday, “ne olacağımı ben de bilmiyorum” deyince, koridordaki yüzlerce adayın oluşturduğu dev kuyruk gülmekten çöküyor... Siirt veya Bitlisli arkadaşımız, aslında kuyruktakilere tercüman oluyor. Dil Tarih’te Sinoloji, Hindoloji, Hititoloji, Etnoloji, Antropoloji, Paleoantropoloji, Protohistorya, Hungaroloji, Sumeroloji vs. gibi pek çok bölüm var. Puanları da düşük, herkesin kayıt yaptırabileceği seviyede. Fakat, o tarihte kimse bu bölüm isimlerinin ne anlama geldiğini bilmiyor, ama puanı tuttuğu için kayıt yaptırıyor...

İki gün sonra, ikinci kaydımı Hacettepe Üniversitesinin sosyoloji bölümüne yaptırıyorum. Yaklaşık on gün sonra, Mülkiye’nin puanı, benim puanım seviyesine düşüyor ve Hacettepe’deki kaydımı alarak buraya kayıt yaptırıyorum. Bahsettiğim kayıt curcunası devam ederken üniversitelerin bir kısmı açılmış, dersler devam ediyor. Mülkiye’ye kaydolurken sol grupların oluşturduğu bir derneğe de üye oluyorsunuz. Aslında, kayıt işlemlerini tüm fakülteye fiilen hakim olan sol gruplar icra ediyor. Burada okuyamayacağıma kanaat getiriyorum. Mamafih, ileriki günlerde Mülkiyede ısrar eden birkaç arkadaşım, polis nezaretinde okula gitmeyi bir müddet denediler. Sonra biri öldürüldü, bir diğeri ağır yaralandı ve okulu terk etti...

14. Yine, valizimi topluyorum ve bu sefer İstanbul’a gidiyorum. İstanbul Hukuk’un kayıtları henüz kapanmamış. Son öğrenci grubu içinde kaydımı yaptırıyorum ve derslere başlıyorum.

Kadere bakın ki; sonuçta, rahmetli babamın dediği oluyor. O, Mülkiye’ye veya Hacettepe’nin sosyoloji bölümüne gitmemi hiç istemedi. Hep hukukçu olmamda ısrar etti. Sebebi, başındaki 15 yıldır süren bir tarla davası... Hukukçu olup, artık bıkkınlık veren bu davayı benim çözmemi istiyor. Arazilerimizin bulunduğu Borlu çevresine, Demirköprü Barajının istimlakleri dolayısıyla erken denecek dönemde tapulama geliyor. Dedemden babama geçen 100 dönüm civarındaki bir tarla, haklı ve doğru biçimde, tapulama sırasında babamın adına tespit ediliyor ve tespit tutanağı bu şekilde düzenlenip ilana çıkıyor. Lakin, Orman İdaresi tarla içindeki birkaç ağacı bahane ederek tapulama tespitine itiraz ediyor. Tapulama mahkemesi, itirazı, yanlışlıkla yakın bir akrabaya tebliğ ediyor. Akraba, -arazide kendilerinin de hak sahibi olduğunu zan veya tahmin ederek- tapulama mahkemesindeki duruşmaya

katılıyor. İlk celsede Orman İdaresi itirazından vazgeçiyor ve davaya katılan akraba adına bir karar çıkıyor. Mahkeme kararına dayalı olarak da akraba adına tapu düzenleniyor. Eskiden sirklerde gördüğümüz “üstü kız altı balık” şeklindeki hayali yaratıklara benzer bir durum ortaya çıkıyor. Tapulama tespiti babam adına, tapu akraba adına... Babam, durumdan 11 sene sonra traktör alımı için vereceği bir ipotek dolayısıyla haberdar oluyor ve davayı tescil tarihinden 10 sene geçtikten sonra açıyor. Davalılar, Tapulama Kanunu'nun 31/2. Maddesindeki 10 yıllık hak düşümü süresinin geçtiğinden bahisle davanın reddini, biz ise konunun 10 yıllık süreye tabi olmadığını ileri sürerek kabulünü talep ediyoruz. Hukukçu olmamda ısrar eden ve sonunda muvaffak olan babamın davası işte bu... Şu an Sabancı Üniversitesi'nde Finans Profesörü olan Özgür Demirtaş'ın babası, Avukat Kenan Demirtaş davadaki babamın avukatı. Gerçekten de, 1976/77 öğretim yılı sonunda Hukuk Fakültesini bitirip, avukatlık stajımı tamamlayarak davanın Yargıtay safhasındaki kısmına rahmetli babamın vekili avukat olarak katılıyorum. 1981 yılında Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin kesinleşen kararı ile de davayı kazanıyorum ve babamın ısrarında ne kadar haklı olduğumu ispatlıyorum.

15. Birinci sınıfın derslerine başlıyoruz. Tarık Zafer ve Selçuk Özçelik Anayasa Hukukuna, Orhan Münir Çağıl Hukuk Başlangıcına, Erdoğan Alkin ve Ali Özgüven İktisada, Selahattin Sulhi Tekinay Medeni Hukuka, Ziya Umur ve Türkan Rado Roma Hukukuna geliyor. Hepsi önemli hocalar... Tarık Zafer yakın tarihte Türkiye ve dünyada vuku bulan rejim değişiklikleri üzerinden son derece güncel anayasa hukuku anlatıyor. İttihat ve Terakkiyi iyi biliyor ve bu sebeple Türk anayasa hareketlerini ve demokrasi tarihini iyi anlatıyor. Bir numaralı koca amfi, ağzına kadar doluyor... Selçuk Özçelik ise, tam aksi... Esas Teşkilat Hukuku isimli kitabından okuyor ve Amfi boşalıyor... Orhan Münir'in Hukuk Başlangıcı dersi ise sadece 20 kişilik rafine bir öğrenci grubu ile gerçekleşiyor. Hoca, ünlü Alman filozofu Kant ekolüne mensup. Hukukun kaynaklarını ve mahiyetini de bu zaviyeden anlatıyor. Bin sayfaya yaklaşan kitabı, son derece ilmi ve ağır. Öğrencinin çok fevkinde... Bu sebeple kimse dersten bir şey anlamıyor. Yıl sonunda ben, sınıf geçecek kadar istekli arkadaşlara kurslar veriyorum. Genel olarak öğrenciler, Kürsü tarafından verilen on veya on beş sorunun cevabını kitaptan ezberleyerek sınıflarını geçiyorlar. Tekinay'ın dersleri ise öğrenci tarafından kutsal bir mesaj alınıyormuş ciddiyetinde dinleniyor. Koca amfide çıt çıkmıyor... Sonraki akademik hayatımda Hocanın kürsüdeki üslup ve tavrından çok etkilendiğimi söyleyebilirim. Ziya



Umur'un bir türlü öğrenciye ulaşmayan kısık sesiyle verdiği dersler de çok sınırlı öğrenci gurubu tarafından takip ediliyor. Bir gün, sabah 8.30 sularında, bir numaralı amfide Hocanın gelmesini bekliyoruz. Tam bu sırada müstahdem Ali Amca kürsüye çıkıyor ve hocanın vefat haberini veriyor, dağılabileceğimizi söylüyor. Çantalarımızı alıp, kapıdan çıkarken, Ziya Umur'la karşılaşıyoruz! Arkadaşlardan biri, Hocaya, "*hocam sizi öldü dediler, biz de evimize dönüyorduk*" deyince, Hoca: "Nah ölür. Geçin yerinize..." dedi ve derse bir hafta önce bıraktığı yerden devam etti. Sonradan öğrendiğimize göre, Ali Amcanın verdiği haber, Devletler Özel Hukuku kürsüsünün başkanı olan Profesör Hıfzı Timur'un ölümü ile ilgili imiş. Meğer o gün Hıfzı Timur ölmüş ve tarihi binanın holünde merasim hazırlıkları başlamış. Ali Amca, "Ziya Umur" ile "Hıfzı Timur" isimlerindeki ses benzerliğinden yanılgıya düşerek, Ziya Hocanın ölümünü ilan etmiş. Hoca, bir numaralı amfinin kapısında "Nah ölür. Geçin yerinize..." dediği tarihten yaklaşık 17 sene sonra, 1990'larda vefat etti. Mekanı cennet olsun.

İktisat dersimiz de son derece canlı ve verimli. Hocanın ikisi de komşu İktisat Fakültesinden geliyor. Ali Özgüven, yıllar sonra öğrendiğime göre, gözleri görmeyen ünlü fikir ve düşünce adamı Cemil Meriç'in bıkmadan-usanmadan senelerce okumalarını yapmış. Ahlak, fazilet ve sabır abidesi bir adam... Birinci dönemin ortalarında, çift gruptaki bir arkadaşımın, Prof. Dr. İdris Küçükömer'in bu grubun İktisat dersine geldiğini öğreniyorum. Yıl sonuna kadar Hocanın derslerine devam ediyorum. Hoca, Türkiye'nin ilginç beyinlerinden biri. Son derece mütevazı, ahlaklı ve teorik zenginliğe sahip... O günlerde arkadaşları ile geliştirdikleri Asya Tipi Üretim Tarzı teorisi ile Marksizmin doğu toplumları hakkındaki eksikliğini veya unutkanlığını gidermeye çalışıyorlar!!! Hocanın dersleri, irtifa olarak talebenin çok üstünde, kimse bir şey anlamıyor... "Batılılaşma ve Düzenin Yabancılaşması" isimli çok önemli eserin yazarı, çok sevdiğim bu kibar, asil adama bu vesile ile rahmet diliyorum.

16. O tarihte İstanbul, özellikle "Beyazıt" olarak adlandırılan üniversite çevresi, müthiş bir kültürel hareketliliğe sahip. Ankara ile alakası yok... Bir hafta Necip Fazıl'ın, diğer hafta Nurettin Topçu veya Cemil Meriç'in konferansı var. Bazen de aynı hafta sonunda hem Cahit Tanyol'un, hem Mehmet Kaplan'ın veya İbrahim Kafesoğlu'nun konferansları var. Sayısız tiyatro var ve sinemalar açık... Ülkenin tüm şair-şuarası ve edip-uleması burada mekan tutmuş. Beyazıt'taki tarihi üniversite giriş kapısının karşısındaki "Küllük" (Diğer adıyla Marmara Kahvesi), kısa ve

uzun vadede vatani kurtarmak isteyen her türden zevatın toplanma yeri. Vakit buldukça ben de uğruyorum. Özellikle Necip Fazıl'n geldiği günleri kaçırmıyorum. Ayakkabı boyacısından emekli generaline kadar tip tip adamlar... İçlerinde dahi de var, deli de var, zırdeli de var. Her birinin dinleyicisi(müşterisi) var. Bunlara aynı zamanda, kahvehanenin isminden mülhem, "Marmaratör" deniyor.... İstanbul Hukuk Fakültesinden de mezun olan Rahmetli tarihçi/yazar Mehmet Niyazi Özdemir, sonraki yıllarda, "Küllük" veya Marmara Kahvesinde toplanan zevata dair gözlemlerini, "Dahiler ve Deliler" isimli bir eserde kitaplaştırmıştır. Meraklısı için çok ilginç bir eser...

17. İkinci sınıf talebesi iken, 1975'lerin başında, birkaç arkadaşım ile birlikte "Büyük Türkiye'ye Hasret"(Kısaca Hasret) dergisini çıkarıyorum. Derginin yazı işleri müdürüyüm ve başyazıları yazıyorum. Dergi, önce aylık, sonra on beş günlüğe dönüşüyor. Kısa zamanda 100.000 tirajına ulaşıyor. 1977 sonlarında Ecevit Hükümetinin açtığı bir dava üzerine yazı işleri müdürlüğünden ayrılıyorum ve yazılarıma son veriyorum. Dergiye bir müddet daha rahmetli Muhsin Yazıcıoğlu'nun devam ettirdiğini hatırlıyorum.



Prof. Şanlı'nın talebelik yıllarında çıkardığı Hasret gazetesinin muhtelif tarihlere ilişkin nüshaları

O tarihte gerek Hasret Gazetesinde ve gerekse sair günlük gazetelerde yazdığım yazılara dönüp baktığımda, önemli bir kısmının –bugün itibarıyla- değerini yitirmiş olduğunu görüyorum. Kuşkusuz, bu yazılar o tarihte cari olan soğuk savaş ölçülerine göre yazıldı ve bu gün muhatabı kalmadı. Hasret Gazetesini çıkardığımız günlerden kalma ilginç bir hatıramı burada nakletmek isterim: Hatırımda kaldığına göre, 1976 Mart'ında Kırım mücadelesinin efsanevi lideri Mustafa Cemiloğlu'nun Sibirya'nın Omsk hapisanesinde Rus İstihbaratı tarafından öldürüldüğü haberini alıyoruz. Bunun üzerine Hasret Gazetesinin ilk çıkacak 12. Sayısının baş sayfasını “*Yıkılsın Kremlin*” başlığı ile Cemiloğlu'nun kahramanlara özgü bir resmine tahsis ediyoruz. Ben de ayrıca, aynı sayıda, “*Cemiloğlu Niçin Öldürüldü*” başlığı altında bu kahramanın ardından bir “ağıt yazısı” yazıyorum. Bununla da yetinmeyip, Cemiloğlu'nun ruhu için Hacı Bayram Camiinde mevlit okutuyoruz... Fakat, birkaç ay sonra öğreniyoruz ki; Cemiloğlu ölmemiştir! Haber, Rusya'nın Dnepropetrovsk şehrindeki psikiyatri hapisanesinden çıktıktan sonra Fransa'ya iltica eden ünlü Rus Matematikçi Jeonit Pliyuşç'ın Paris'te düzenlediği basın toplantısındaki açıklamasının yanlış anlaşılmasına dayanıyor. Pliyuşç, basın toplantısında; Rus hapisanelerindeki rejim muhaliflerinden bahsediyor ve Omsk hapisanesinde tutulan ve sürekli işkencelere maruz bırakılan Kırım Türklerinin liderlerinden Cemiloğlu'ndan da bahsediyor ve -muhtemelen Cemiloğlu'nun ölmüş olabileceğini- zikrediyor. Rus matematikçinin açıklamasındaki bu “muhtemelen ölmüş olabilir” lafı, “Cemiloğlu öldürüldü” olarak aktarılıyor ve bu haber bize de bu şekilde ulaşıyor.

Sovyetlerin çökmesinden sonra, 2003'lerde –Cemiloğlu'na tahsis edilen özel nüshayı da yanıma alarak- Kırım'a gidiyorum ve Cemiloğlu'nu Kırım'ın eski başkenti Bahçesaray'daki evinde ziyaret ediyorum. Hoş-beşten sonra, yanımda bir nüshasını götürdüğüm Hasret Dergisinin Cemiloğlu'na tahsis edilen nüshasını çıkarıyorum ve bu özel Hasret sayısından haberdar olup olmadığını soruyorum. Son derece duygulanmış olarak haberdar olduğunu, hatta Cemiloğlu'nun ardından yazdığım ağıt yazısını içeren Hasret sayısının şehir merkezindeki Gaspıralı İsmail'in müzeye dönüştürülen evinde sergilendiğini söylüyor... Ben çok şaşırıyorum. O akşamın anısına, Cemiloğlu'nun ricası üzerine 28 sene evvel kaleme aldığım ağıt yazısını huzurda yüksek sesle okuyorum. Mustafa Cemiloğlu çok duygulanıyor... O küçücük cüsseli, yüreği dağlar kadar büyük olan Cemiloğlu, bana sarılıp ağlamaya başlıyor. Benim de gözyaşlarımı bırakmama sebep oluyor. Ayrılmak üzereyken, Cemiloğlu, “Cemiloğlu'na Ağıt Yazısı”nın fotokopi nüshasının arkasına bir not

düşüyor ve bana veriyor. Not şöyle: “Gazete’nin aslını “özel müzemde” muhafaza etmek üzere Hasret Gazetesinin yazarı ve yayın müdürü Prof. Dr. Cemal Şanlıdan teslim aldım. Hapishanede iken beni düşünen ve savunan kardeşlerime teşekkür ediyorum. (İmza). 20.06.2003 Bahçesaray/ Saat: 23.00”.



Gazetenin aslını “özel müzemde,  
muhafaza etmek üzere Hasret gazetesinin  
yazarı ve yayın müdürü Prof. Dr. Cemal Şanlıdan  
teslim aldım.  
Hapishanede iken beni düşünen ve savunan  
tüm kardeşlerime teşekkür ediyorum.  
20.06.2003  
Bahçesaray saat 23:00

*Prof. Şanlı'nın Kırım mücahidi Mustafa Cemiloğlu hakkında yazdığı ağıt ve Mustafa Cemiloğlu'nun 20.06.2003 tarihli görüşmeye dair notu*

O akşam, Cemiloğlu'na veda ediyoruz. Ertesi gün Ruslar tarafından gasp edilen ve fakat yıllar sonra Rus malikten satın alınarak Kırım Mücadelesi Tarihi müzesine dönüştürülen Gaspıralı İsmail'in evini de ziyaret ediyor, Hasret Dergisinin Cemiloğlu'na ağıt yazısını içeren 12. sayısını burada gözümle görüyorum. Bahçesaray'daki Kırım Hanları(Girayları)nın türbelerini ziyaret ediyor ve -hain olmayanlara- fatihalar gönderiyoruz. Buradan ikinci vakti Yalta'ya ve Sivastopol'a gitmek üzere ayrılıyor. İlginç değil mi? Gerçek olmayan bir yanığı üzerine bina edilen haber dahi muazzam bir duygu dünyası oluşturuyor. Çünkü, ben, Kırım'ı bir “vatan” olarak görüyorum ve bahse konu ağıtı kaleme alıyorum. Yazının dayandığı vakıaların doğru olup olmadığı bile teferruat kalıyor. Aynı tarihlerde, solcu arkadaşlarımız Salvador Allenda'nın Şili'si ve Ho Chi Minh'in Vietnam'ı ile meşguller. Varsa yoksa “enternasyonal”, Marksist ideolojiye bağlılık. Biz ise sıkıca vatan mefkuresine bağlanıyoruz. İtirazlarımızın merkezinde de hep bu kavram yatıyor...

Kırımdan ayrılmadan Yalta yakınlarındaki yazlığında, Ukrayna Cumhurbaşkanının Kırım Özerk Yönetiminden sorumlu Cumhurbaşkanı Yardımcısını ziyaret ediyoruz. Vişne ağaçlarının arasında geniş bir bahçeye kurulmuş yazlık ev, Karadeniz'e bakıyor. Buradan, havanın net olduğu günlerde Giresun'un ışıklarının gözüktüğü söyleniyor. Hazret, kendi özel müzik aletleri ile bize minik bir konser veriyor ve sonra da eşinin kendi elleri ile bahçede hazırladığı farklı lezzetteki vişne reçellerinden hediyeler sunarak bizi uğurluyor. Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve eşi ile sohbetten sonra, Kırım'ın eski günlerine döneceğine dair ümitlerim yeşeriyor. Yıllar sonra, tekrar buranın Ruslar tarafından işgal edileceğini o tarihte nasıl tahmin edebilirdim?

18. Zaman çok çabuk geçiyor. Anarşinin gölgesinde, dört yıl bitiyor ve 1976/77 öğretim yılının Haziran ayında mezun oluyorum. Hayat yeniden başlıyor. Yıl sonuna doğru hakim ve savcılık sınavı ile kaymakamlık(Maiyet Memurluğu) sınavları var. Fakat, koalisyon hükümetlerini oluşturan partiler arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle sürekli erteleniyor. Derken, 77'nin Kasım ayında mezun olduğumuz İstanbul Hukuk Fakültesinin asistan alım ilanı çıkıyor. İlane göre Fakültenin Medeni Hukuk, İş Hukuku, Roma Hukuku, İcra-İflas ve Medeni Usul Hukuku ile Devletler Özel Hukuku kürsüleri birer asistan alacaklar. Ben de Devletler Özel Hukuku için müracaat ediyorum. 12 aday var. Yabancı dil sınavını 4 kişi geçiyor. Bilim sınavına giriyoruz. En güçlü rakibim, yine İstanbul Hukukun çift numaralı gurubundan mezun olan: Arif Kocaman isminde bir arkadaşımız. Fazla çalışmaktan yorgun düşmüş intibai veren, yüzünde tikler oluşmuş iddialı bir aday. Sorular şöyle: "Yabancı unsurlu bir davada uygulanacak yabancı hukukun, "hukuki niteliği nedir?"/ "Yabancı unsurlu nafaka davalarında Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi nasıl belirlenir ve bu davalarda uygulanacak hukuk hangi devletin kanunlarıdır?"/ "Vatandaşlık Hukukumuzda birden çok vatandaşlık nasıl ortaya çıkar ve çok vatandaşlık hallerinde hangisi esas alınır?" Ben, sınav sonunda 100 üzerinden 98 alıyorum. En yakın rakibim Arif Kocaman ise 34 alıyor. Böylece, ben Devletler Özel Hukuku sınavını kazanmış oluyorum. Diğer kürsülerin açtığı sınavlarda da Osman Fikret Tümen(Roma Hukuku), Osman Akın(İş Hukuku), Mücahit Tamver(İcra-İflas ve Medeni Usul) ve Levent Bıçakçı(Medeni Hukuk)sınavları kazandılar, birlikte Fakülte'nin yeni asistanları olduk. Kadere bakınız ki; sınavda en yakın rakibim olup da elenen Arif Kocaman da birkaç hafta sonra benim çok arzu edip de okuyamadığım Mülkiyede Borçlar Hukuku asistanı oluyor. İleriki yıllarda da profesör..



Asistan olduğum 1977 sonlarında Kürsü hocalarımız şunlar: Prof. Dr. Vedat Raşit Seviğ, Prof. Dr. Nihal Uluocak, Prof. Dr. Yılmaz Altuğ, Prof. Dr. Ergin Nomer, Doç. Dr. Aysel Çelikel, Doç. Dr. Gülören Tekinalp, Doç. Dr. Ata Sakmar ve Dr. Yücel Sayman. Oldukça kalabalık bir kürsü... Ben ise Kürsünün tek asistanıyım. Nihal Hanım'la bir gün derse gittiğimizde, beni talebelere "başasistanımız" diye tanıttı. Ana bina dışındaki amfiden Kürsüye dönerken, "hocam, benden başka asistanın olmadığı Kürsüde beni nasıl başasistan yaptınız, doğrusu merak ediyorum..." diyerek, Hocaya takıldım. Hoca, ciddi bir cevap vermedi...



*Prof. Şanlı'nın asistan olduğu 1977 senesinde Devletler Özel Hukuku Kürsüsü. Ayaktakiler soldan sağa:*

*Prof. Dr. Cemal Şanlı, Prof. Dr. Ergin Nomer, Prof. Dr. Yılmaz Altuğ, Prof. Dr. Vedat Raşit Seviğ.*

*Oturanlar soldan sağa: Prof. Dr. Gülören Tekinalp, Prof. Dr. Nihal Uluocak, Prof. Dr. Aysel Çelikel*

19. 1978'de Hacettepe Üniversitesi İşletme Bölümünde okuyan ve çıkardığım Hasret Dergisinin de yazar kadrosunda bulunan eşim Halime Önen(Şanlı) ile evleniyorum. Nikahımız, Ankara'nın ortasındaki Gençlik Parkı içinde yer alan Belediye Nikah Salonunda kıyılıyor. Evliliğimizden: Arzu, Şeyma, Ayşe Nur ve Necip Fazıl dünyaya geliyor. Arzu, tıbbiyeyi bitirip nöroloji ihtisası yapıyor ve şu an Beykoz Devlet Hastanesinde nöroloji doktoru olarak çalışıyor. Diğer kızlarım Şeyma ve Ayşe Nur ile oğlum Necip Fazıl hukuk tahsili yapıyorlar. Onlar da şu

an ofisimde avukat olarak çalışıyorlar. Kızlarım üzerinden, beş torun sahibiyim. Diğer bir ifade ile: Berra, Ahmet Selim, Zeynep, Ömer Asaf ve Hanne'nin dedesi oluyorum...



*Prof. Dr. Cemal Şanlı ve Ailesi*

20. Asistan olarak atanmamızın üstünden bir ay dahi geçmeden, Fakülte'de hakkımda ciddi bir tezvirat başladı. Fakülte'dekiler, orasını kendi mülkleri gibi görüyor. Mülklerine bir yabancı girmiş saikiyle, bu sınırı ihlal edenin kimliğini araştırıyorlar. Mesela, aynı gün, aynı sınav sonucuna bağlı olarak Fakülte'ye intisap eden diğer arkadaşlarım, benim kadar yabancılık hissetmediler. Çünkü, Osman'ın babası Fakültenin dekanı, Mücahit'in babası İstanbul ağır ceza reislerinden birisi, Levent'in babası İstanbul'un ünlü avukatlarından birisi. Ya ben? Ben ise bir yabancı... Roma'nın site devletindeki kurallardan daha katı normlarla tanımlanmış bir yabancı. Yabancılığımız, belli siyasi figürler üzerinden tahkim ediliyor. Bu sebeple, bir kısmına göre Türkeş'in sağ kolu, bir kısmına göre sol kolu; bir kısmına göre faşist, bir kısmına göre şeriatçiyim. En önemlisi, eli sopalı bir militanım... Bu tezvirat, kürsüdeki hocalarımızı da kuşattı. Ben, topluca buluştukları müdür odasına girdiğimde, aralarındaki sohbeti sonlandırıyorlar. Ben de durumu anlayıp, dışarı çıkıyorum. İlk defa Yücel Sayman, kürsüdekilerin bu tavrına itiraz



ediyor ve bir asistanın ancak akademik performansına bakılabileceğini, kimsenin politik görüşlerine karışamayacaklarını söylüyor... Sayman'ın bu itirazı şaşkınlık yaratıyor. Çünkü, ben ve Sayman üzerinden okunan gençler, kapının hemen dışında birbirini öldürüyorlar. Yücel Sayman ise, benim gibi farklı düşüncedeki bir asistanın Kürsüdeki mevcudiyetini müdafaa ediyor... Sayman'ın o günkü şartlar içerisinde son derece yürek isteyen tavrı etkili oluyor ve sonraki günlerde “akredite” oluyorum! Zamanla, müdür odasındaki klasik simit sohbetlerinin katılımcılarından biri haline geliyorum.

Beynimizin yarısını anarşinin alıp götürdüğü bu günlerde, kürsü faaliyetlerini de sürdürüyorum. Kürsünün tek asistanıyım. Pratik çalışmalar yapmak, sınav kağıtlarını okumak, hocaların kitap tashihlerini yapmak ve Milletlerarası Özel Hukuk(MÖHUK) Sempozyumu çalışmalarının bant sökümünü yapıp daktiloya dökmek, “üç kitap” ve doktora yeterlilik sınavlarına hazırlanmak durumundayım... Her iş üstümdedir. “Doktor” olan Yücel Sayman tek numaralara, ben çift numaralara pratik çalışma yapıyoruz. O tarihte Türkiye sosyal ve ekonomik olarak içine kapanık bir ülke. Türkiye, devletler özel hukuku vakıaları üretmiyor. Velhasıl, pratik çalışmalarda malzeme olarak kullanabileceğimiz bugünkü gibi dava örnekleri(*case*'ler) yok. Gerek pratik çalışma metinleri, gerekse sınav soruları hayal planında üretiliyor. Daha da önemlisi, ortada mufassal bir yasa yok. Mevzuat olarak, sadece: “Memalik-i Osmaniye’de Mukim Ecanibin Hakkı Vezaifine Dair 1330 Tarihli Kanun-u Muvakkat” var. Bütün Türk Devletler Özel Hukuku sistemi Muvakkat Kanun’un bir maddesinde gizli. Pratik çalışmalarda bir kaşif gibi bu tek maddenin sırlarını çözmeye çalışıyoruz. Bulana, çözene ve anlayana aşkolsun... 79/80 yıllarında Yücel Sayman, Fransa’daki doktora eğitimi sırasında elde ettiği bilgi ve tecrübeye istinaden yaklaşık 10 sayfa genişliğinde Devletler Özel Hukuku metodolojisini –birkaç örnek üzerinden- ortaya koyan bir pratik çalışma metni hazırlıyor. Bunu teksir makinasında çoğaltıyoruz. Sayman, bu metinde, devletler özel hukuku kurallarının mantıksal işleyişini ve bu işleyiş içinde vasıf, atıf, kamu düzeni, kanuna karşı hile ve yabancı hukukun tatbiki gibi genel-teorik sorunların nasıl ortaya çıktığını anlatıyor. Teksiri hem tek, hem çift numaralı öğrencilere dağıtıyoruz. Ben de ilk defa Yücel Bey’in bu teksirinden, bin bir güçlkle asistan olduğumuz devletler özel hukuku disiplini gerçeğe manada öğreniyorum.

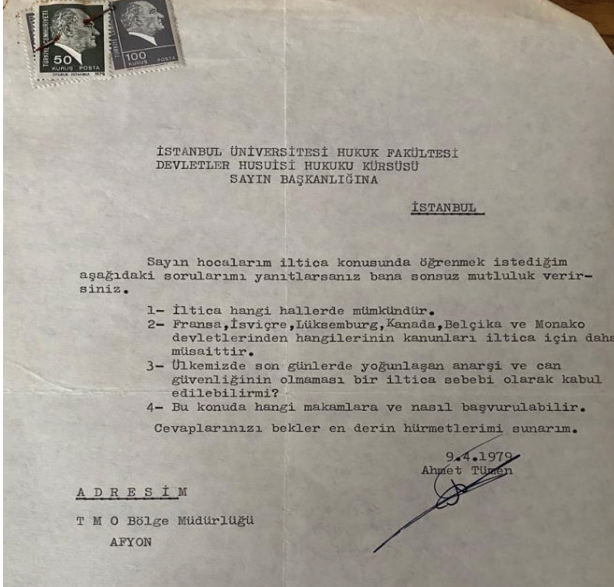
21. 12 Eylül darbesinin ürünü olarak gelen YÖK’ten önceki akademik düzen, uzun zamana dayanan çok önemli bir akademik tecrübenin mahsulü idi. YÖK’le

bunların tamamı ortadan kaldırıldı. Sosyal Bilimler Enstitüleri kurularak, hocalar ve onların oluşturduğu kurullar akademik dünyanın doğrudan aktörleri olmaktan çıktılar. Mesela, aday doktora tezini tamamladığında, jüri tüm öğretim üyelerinin katıldığı akademik kurulda belirleniyor, en uygun ve istekli hocalar seçilerek azami objektivite ve tezin en sağlıklı değerlendirilmesi hasıl oluyordu. Sonraki yıllarda şahit olduğuma göre, bir aday doktora tezini kendine göre tamamlayıp Enstitü'ye sunduğunda, orada -hukukçu da olmayan- görevli sizi arıyor ve “hocam falanın tezi geldi, jüriye kimi yazalım?” diye soruyor. Bu, bilimsel değerlendirme sisteminin ne ölçüde yozlaştığını göstermiyor mu? YÖK düzeninin yok ettiklerinden biri de İstanbul Hukuk Fakültesine özgü doktora öncesi ölçme ve değerlendirme vasıtalarından biri olan “Üç Kitap İmtihanı” oldu. Bu, genç asistanların yetişmeleri ve ilmi yeterliliklerini kazanmaları bakımından ilginç bir yöntemdi. Dört farklı hocadan, -genellikle hocanın belirlediği- üçer kitaptan belirli bir süre hazırlandıktan sonra sınava giriyor, sertifika alıyordunuz. Genellikle hocalar, son zamanlarda çıkmış doktora veya doçentlik tezlerini üç kitaba dahil ediyor, bunlardan imtihana alıyorlardı. Ben de doktora öncesi iş hukuku hocası Halit Kemal Elbir, hukuk felsefesi hocası Vecdi Aral ve Devletler özel hukuku hocası Nihal Uluocak'tan üç kitap imtihanına girdim. Medeni Hukuktan ise rahmetli Profesör Zahit İmre'den... Şu an muhafaza ettiğim kayıtlara göre, Hoca, bana üç kitaptan biri olarak o günler yeni çıkan Prof. Dr. Rona Serozan'ın “Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma”(1979-İstanbul) isimli doçentlik tezini veriyor. Günlerce okuyorum, fakat anlamakta zorlanıyorum. Yarım yamalak bilgi ile sınava giriyorum. Hocaya, açıkça: Serozan'ın kitabını anlamakta güçlük çektiğimi söylüyorum. Hoca yüzüme bakarak: “Cemal merak etme ben de çok anlamış değilim...” dedi. Sınav bitti ve Hocaya imza için sadece “not” kısmı boş, sair kısımları doldurulmuş olan “Doktora Yoklama Belgesi” ismini taşıyan formu uzattım. Hoca tam imzalayacakken, “Cemal efendi, beni çok mu lüzumsuz bir adam olarak görüyorsun?” diyerek formu iade etti. Ben, bin-bir özür diliyorum. Fakat, meselenin ne olduğunu anlamış değilim. Hoca, “sertifikanın altına bakar mısın? Adımı “Zahit” değil, (okunduğu gibi) “Zait” yazmışsın, bu ne anlama geliyor?” dedi. Özrümü onlarca kez tekrarladım. Sonra “lüzumsuz, fazladan” anlamına gelen “zait” i, “takva sahibi” anlamına gelen “Zahit” olarak düzelttim ve böylece rahmetli Hocanın imzasını alabildim.



Hocanın eserlerinde kullandığı dil, Onun okunması ve anlaşılmasının önünde engeldi. Emekliliğinden sonraki bir görüşmemizde, “Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma” isimli kitabından üç kitap imtihanına girdiğimi, yarı şaka Zahit Hocanın bile –kullanılan dil sebebiyle- kitabı anlamakta güçlük çektiğini bizzat kendisine belirttim. Hoca, izlediği dil politikasında haklı olduğunu söyledi. Anladığıma göre, Serozan, dil meselesini “dünya görüşü”nün bir parçası olarak görmekte idi... Ne diyelim: Ruhu şad olsun.

22. 1978/1979 yıllarında, doktora öncesi seminerleri, üç kitap imtihanlarını ve yeterlilik sınavını tamamıyoruz. Bir taraftan da anarşi ülkeyi külliyen kuşatıyor. Günde 50'ye yakın insan öldürülüyor ve hemen hemen hepsinde failer meçhul. Daha da kötüsü, seçilmiş muayyen bölge ve şehirlerde, ırk ve mezhep farkı üzerinden katliamlar yapılıyor. Anadolu'nun pek çok yerinden, yurt dışına iltica ederek kaçmak isteyen gençlerin, -Avrupa ülkelerindeki mülteci mevzuatı hakkında bilgi edinmek isteyen- mektuplarını alıyoruz. Mesela, arşivimde sakladığım Afyon'dan Ahmet Tümen ismiyle gönderilen 9.7.1979 tarihli mektupta Fransa, İsviçre, Lüksemburg, Kanada, Belçika ve Monako'nun iltica mevzuatı hakkında bilgi isteniyor, özellikle bu ülke yasalarına göre Türkiye'deki anarşinin bir iltica sebebi sayılıp sayılmadığı soruluyor.



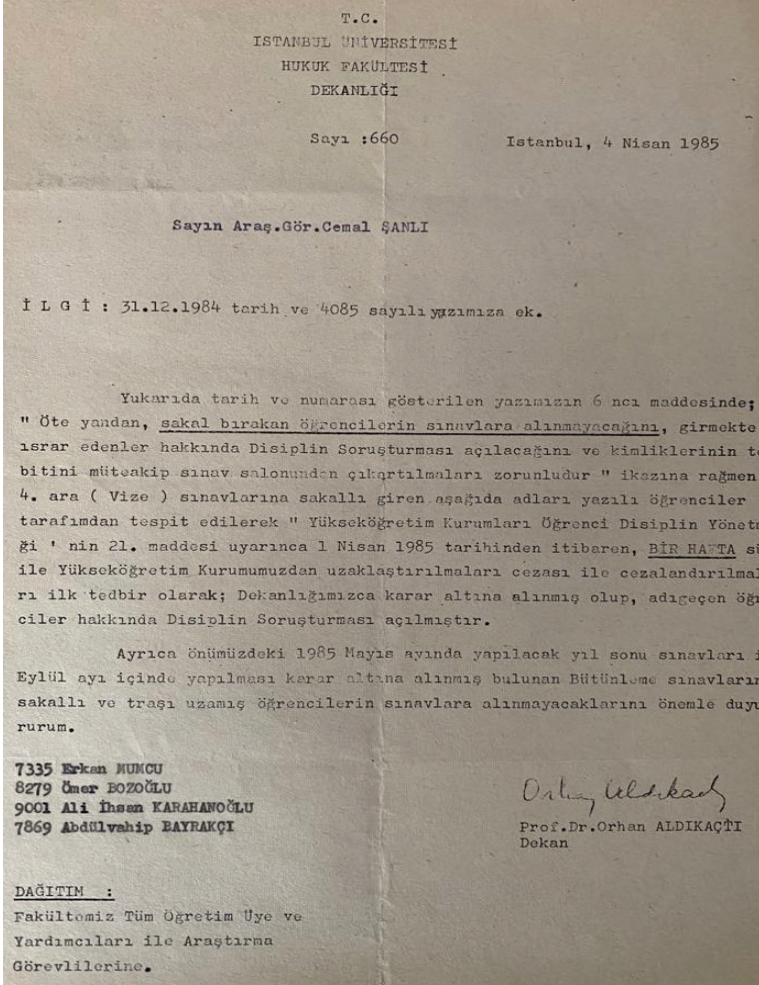
*12 Eylül'e tekaddüm eden kanlı günlerde Afyon'dan bir vatandaşımızın gönderdiği ve Avrupa ülkelerinin iltica mevzuatlarını soran yazısı*

Bu mektuplar ve içindeki sorular, yüreklerimizi dağılıyor. Nefes alamıyoruz... Nihayet 1980'in 12 Eylül'ünde askeri darbe gerçekleşiyor. Silahlar bir anda susuyor. Kimse, -ülkenin tamamında sıkıyönetim olmasına rağmen- anarşinin bir gecede nasıl sonlandığını anlayamıyor. Bu sebeple, darbe yönetimi, hep, askerlerin yönetime el koymak için bilerek anarşiyi tırmandırdıkları, binlerce insanın kanına girdikleri iddiasının gölgesinde kalıyor.

Darbeye ilişkin ilk izlenimim Beyazıt meydanındaki kuş yemi satıcıları üzerinden oldu. Darbeden birkaç gün sonra, mutat olduğu üzere, Üniversiteye geldim. Beyazıt meydanından geçerken, orada yıllardır dağınık şekilde kuş yemi satan kadınlı-erkekli satıcılara mavi önlükler giydirildiğini ve aynı hizaya dizilerek satışlarına izin verildiğini gördüm. Hatırladığım kadarıyla erkeklere kravat da takılmıştı... Zavallı satıcıların satışları ve önlüklerinin altındaki elbiseleri aynıydı, fakat hepsine tek tip elbise giydirilerek sıraya sokulmuşlar, disipline edilmişlerdi. Üniversitenin giriş kapısına doğru yürürken, kendimi yemcilerin yerine koyarak, -bir an için- Üniversitenin de aynı muameleye tabi tutulabileceğini düşündüm ve irkildim. Mamafih, çok kısa bir zaman sonra bizlere ve müstahdemlere kravat mecburiyeti getirildi. Yıllardır kullanmadığım pek çok kravatımı, kravat takmak mecburiyetinde kalan müstahdemlere dağıttım. Hocalar ve asistanlar için, sabah 8.30'da fakülteye girerken ve 5.30'da çıkarken imzalanmak üzere yoklama defteri kondu.

12 Eylül'den sonra asistanların en güç işlerinden biri de sınav görevleri idi. Çünkü imza karşılığında asistanlara tebliğ edilen emirnamelere göre sakalı olan veya tıraşı uzamış olanların sınavlara alınmaması, haklarında Disiplin Yönetmeliğine göre işlem yapılması isteniyordu. Tıraşın uzamış olup olmadığını neye göre ve nasıl belirleyecektik? Bu itibarla, söz konusu işlemi amfide fiilen gerçekleştirmek, hepimiz için çok zordu. Mesela; Dekanlığın imza karşılığı hepimize tebliğ ettiği 660 sayılı ve 4 Nisan 1985 tarihini taşıyan yazısına göre, "Erkan Mumcu, Ömer Bozoğlu, Ali İhsan Karahanoğlu ve Abdülvahip Bayrakçı" sakallı veya tıraşı uzamış olarak üniversiteye girmişler ve haklarında tespit yapılmıştır. Bunların sınava alınmaması hususunda dikkatli olunması özel olarak emredilmektedir. Erkan Mumcu'nun sonraki yıllarda Milli Eğitim ve Turizm Bakanlığı yaptığını söylemeye gerek var mıdır bilmiyorum.





12 Eylül'den sonraki dönemde, Dekanlığım sınav görevlisi asistanlara gönderdiği, sakallı ya da traşı gelmiş öğrencilerin sınava alınmaması ve haklarında işlem yapılması talimatını içeren 04.04.1985 tarihli yazısı

Yine de, anarşinin bitmesi adına, bunlara çoktan razı idik. Keşke, darbe Hasan Mutlucan'ın türküleri, kravat ve devam mecburiyeti ve Beyazıt meydanındaki kuşçuların tek tip elbise giydirilerek hizaya sokulması ile sınırlı kalsaydı... Böyle olmadı. On binlerce insan rastgele yargılandı. Hapse atıldı, işkence gördü, idam edildi. Pek çok insan, işinden, gençliğinden ve hayatından oldu. 1983 senesinde 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununda bir değişiklik yapıldı ve değişiklikle komutanların bölgelerindeki kamu görevlilerini –herhangi bir gerekçe göstermeden ve sadece

görülen lüzum üzerine- görevden alabilmeleri imkanı getirildi. Buna istinaden, Türkiye Üniversitelerinden: Bülent Tanör, Murat Sarıca, Sencer Divitçioğlu, İdris Küçükömer, Aydın Aybay, Rona Aybay, Rona Serozan, Server Tanilli, Hüseyin Hatemi, Servet Armağan, Bahri Savcı, Baskın Oran, Emre Kongar ve İlber Ortaylı gibi önemli isimler atıldı. Resmi olmayan atılma gerekçesi, YÖK'e ve sıkıyönetime karşı çıkmaktı. Atılanlar arasında Kürsümüzden Yücel Sayman da vardı. Atılanlar, "1402'likler" olarak anıldı. Aslında, atılanlar tüm kamu görevlilerini kapsıyordu ve aralarında ilkokul öğretmenleri bile vardı. Fakat, 1402'likler tabiri, zamanla, sadece üniversiteden atılanları ifade etmek üzere kullanıldı. 1402'liklere ilgili sıkıyönetim komutanından bir "sarı zarf" geliyor ve o zarfla hocanın bilmem kaç yıl emek verdiği üniversite ile alakası kesiliyordu.

23. Her gün Beyazıt'taki giriş kapısından geçerken dedemin yıllar evvel öğrettiği Kur'andan okuduğum surelerin esrarlı himayesi ile veya Memleketteki anamın ya da evdeki hanımın ve kundaktaki çocuklarımın duası ile anarşi belasından, -manen yıpranmakla birlikte- fiilen zarar görmeden çıkıyorum. 12 Eylül askeri rejiminin yeniden kışkacına düşen binlerce genci –o an için unutarak- kendi nefsim adına ilk defa nefes alıyorum! Allah, nefsimizin esaretinden korusun...

Önümüzdeki en ciddi mesele, akademik hayatımızı inkitaya uğratan askerlik... Tam bu sırada, darbe yönetimi kısa dönem askerlik çıkarıyor. Görüldüğü gibi, hayatta bazen şansımız da yaver gidiyor. Ben de 4 Mart 1981 tarihli Dekanlığa sunduğum dilekçemle 4 ay kısa dönem askerlik yapmak üzere izinli sayılmama talep ediyordum ve 5 Mart 81 günü Antalya'daki birliğime katılıyorum. Üç bin civarında asker. Binaların istiap haddinin iki katı. Bazıları, bahçeye atılan ranzalarda yatıyor... Cem Boyner, eski Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, Kütahya milletvekili Mustafa Uğur Ener, uzun yıllar Edirne Belediye Başkanlığı yapan Hamdi Sedefçi ve isimlerini şu an hatırlayamadığım pek çok dost insanla aynı bölükte askerlik yapıyorum.

Dört ayın sonunda, "veda töreni" yapılacak ve törende bir asker de konuşma yapacak. Veda töreninde konuşma yapacak asker iki konuşma metni hazırlayacak, birisi kendi için, diğeri tabur komutanı albay için. Demek ki albayın konuşma metni hazırlayacak kadar vakti yok. Yani, komutan meşgul... Yetmiş iki kişi konuşma yapmak üzere müracaat ediyor. Burdur İmam Hatip Lisesi müdürü olan bir arkadaşın baskısı ile ben de kendim ve komutan için iki metin hazırlayarak müracaat ediyordum. Benim hazırladığım metinler seçiliyor ve konuşmanın provası

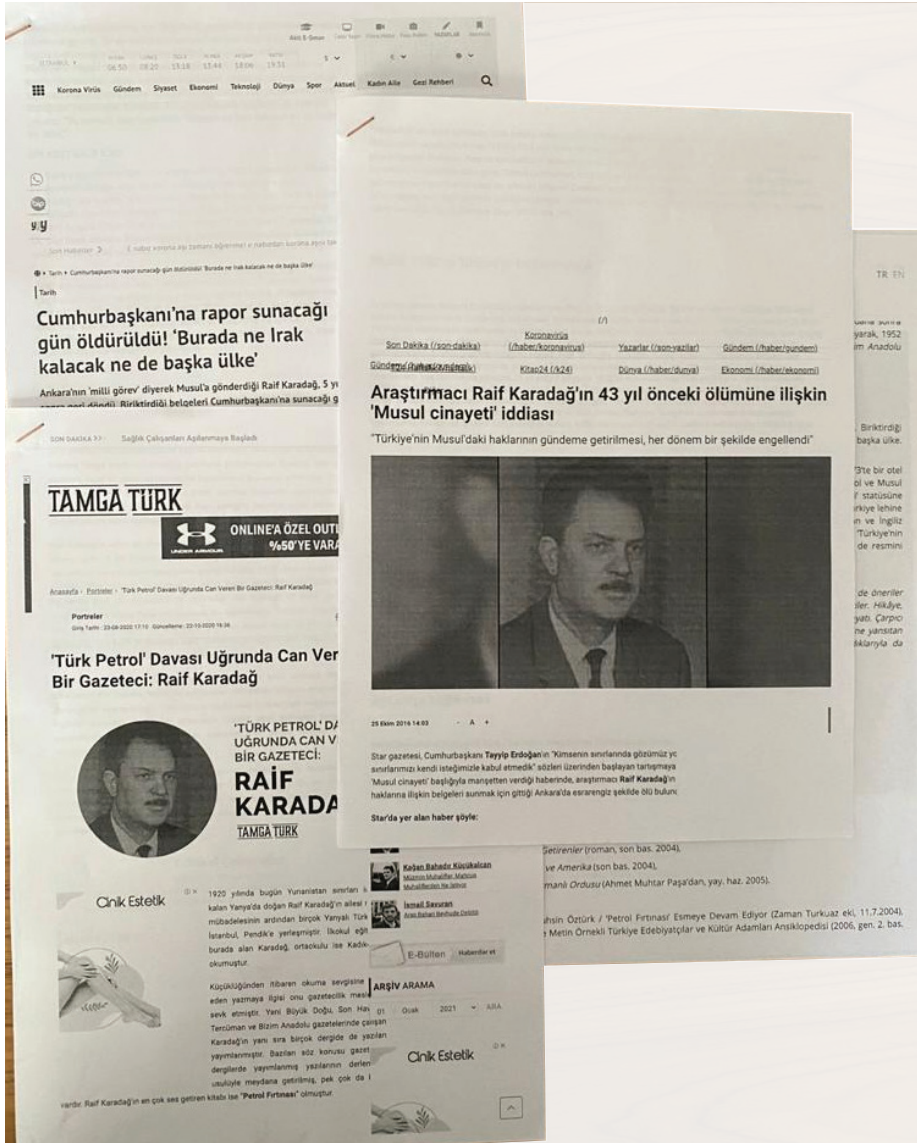


için komutanın odasına çıkıyorum. Kendi metnimi okuyorum. Komutan beğeniyor ve diğer metinleri gözümün önünde çöpe atıyor.

Kuşkusuz, iki metin arasında üslup ve derinlik farkı var. Komutan için hazırladığım metinde, komutanın ağırlığı ile mütenasip Arapça ve Farsça kökenli ağır kelimeler var. Ertesi günü üç bin kişinin önünde Burdur'dan gelen tüm generalin de katılımı ile gerçekleşen törende, ben konuşmamı kusursuz tamamliyorum; fakat komutan, -metni daha evvel hiç okumadığı için- benim metne dahil ettiğim "ağır" kelimelerde takılıyor ve bir türlü bunları telaffuz edemiyor... Şahsi konuşma metnimin ilk cümlesi şöyle idi: "Bundan dört ay kadar evvel ürkek adımlarla girdiğimiz nizamiye kapısında, bizleri şefkat dolu bağırllarına basan değerli komutanlarımıza biraz sonra veda edeceğiz..." Cümledeki: "Şefkat dolu bağırllarına basan değerli komutanlarımız..." lafı geçince, üç bin kişiden üzerime doğru bir uğultu geldi. Törenden sonra arkadaşlarıma sorduğumda, bu cümle geçince onlarcası: "Yahu bu adam ne yağcı" diye sitemde bulunmuş... Hala, askerlik arkadaşlarım tarafından komutana tuzak kurmakla ve yağ çekmekle suçlanırım. Güzel ve kaygıdan uzak günlerdi... 2 Haziran 81 günü askerlik bitti ve tekrar asistanlık günlerine dönüyorum.

24. Doktora öncesi çalışmaları tamamladığıma göre, tez konusunu belirlemem gerekiyor. Tez konusunu belirleme işi, akademik hayatın kalbidir. Tez yazdığınız konuda, ülkenizde ve hatta dünyada o konuda en yetkin insanlardan biri oluyorsunuz. Tez ile genel uzmanlık alanınızın içinde çok özel bir uzmanlık alanı oluşturuyor ve bu alanda hayatınızı şekillendiriyorsunuz. Tez konusu ile belirlediğiniz alan, sonraki hayatınızda, sizin ekmek, aş ve itibar mecranız oluyor. Bu itibarla, tez konusunun belirlenmesi, akademik hayatın en kritik evresini oluşturmaktadır. Ben, 1980'lerde kendi kendime, tez konusu olarak: "Yabancı Petrol Şirketleri"ni seçiyorum. Bununla, dünya üzerindeki en büyük sömürü vasıtası olan ve ülkelerin cari siyasetini doğrudan belirleyen yabancı petrol şirketlerinin faaliyetlerine karşı, Türkiye'deki ve özellikle Orta Doğu ülkelerindeki ahalinin şuurunu tetiklemeyi hedefliyorum. Bu seçimimi, Yılmaz Altuğ Hocaya birkaç kez tekrarlıyorum. Fakat, Hoca çok istekli gözüküyor. Ben yabancı petrol şirketleri ile ilgili ciddi okumalar yapıyorum. Yerli tez ve kitapların önemli bir kısmını bitiriyorum. Muhtemelen, 1981'in Eylül ayında, Hoca beni tarihi binanın birinci katındaki Atatürk Devrimleri ve Araştırmaları Enstitüsü'ndeki odasına çağırıyor. Tez meselesini konuşacağız. Hoca, yabancı petrol şirketlerini yazmada

ısrarlı olup olmadığımı soruyor ve ben de ısrarlı olduğumu belirtiyorum. Bunun üzerine Hoca, yakın arkadaşı olan Raif Karadağ'ın "Petrol Fırtınası" isimli eserini okuyup okumadığımı ve Karadağ hakkında bilgi sahibi olup olmadığımı soruyor. Ben de çok az malumat sahibi olduğumu ve kitabı da tam olarak okumadığımı söylüyorum. Bunun üzerine Hoca, Raif Karadağ'la arkadaş olduğunu, Karadağ'ın "Petrol Fırtınası" ismi ile bu konudaki en yetkin kitabı yazdığını, fiilen de Türkiye ve Ortadoğu petroleri ile ilgilendiğini ve fakat sırf bu ilgisi ve bilgisi sebebiyle birkaç sene evvel Başbakan ve Cumhurbaşkanı'na brifing vermek üzere geldiği Ankara'nın Ulus semtindeki Cihan Palas'ta öldürüldüğünü anlatıyor! Ben, buz gibi oluyorum. Odadan çıktıktan sonra, Raif Karadağ'ın öldürülmesi meselesinin doğru olup olmadığını araştırıyorum. Gerçekten de; Hocanın anlattıkları Adan Z'ye doğru. Tez konusunda ilk defa şimdi kafam karışıyor...



"Petrol Fırtınası" isimli eserin yazarı Rahmetli Raif Karadağ'ın öldürüldüğüne dair gazete kupürleri

25. Bu kafa karışıklığı ile 1981 Kasım'ında Londra'daki Londra Üniversitesine bağlı "Institute of Advanced Legal Studies"e gidiyorum. Önceden yaptığım yazışmalar göre, doktora çalışmalarımı burada gerçekleştireceğim. Hayallerinin, adını bile ilk defa duyduğu Türkiye'nin ve dünyanın önemli şehirlerinde gerçeğe dönüşeceğini kaç köylü çocuğu tahmin ve tasavvur edebilir? Şimdi ben, İngiltere'nin

merkezinde Londra Üniversitesi'ndeyim... Burada dünya farklı. İnsanların ilgilendiği konular da farklı. Ben ilk defa bir Avrupa üniversitesi görüyorum... Her fikir ve düşüncede öğrenci var. Fikirlerini, nazikçe dağıttıkları bildirilerle etrafa duyurmaya çalışıyorlar. En önemlisi, Üniversite Yönetiminin Cuma günleri Müslüman öğrencilerin kurduğu derneğe tahsis ettiği spor salonunda, -onlarca farklı ülkeden gelen öğrencilerle- cuma namazlarını kılıyoruz.

Enstitü Müdürü Profesör Diamond'ı ziyaret ediyorum. Hoca, hangi konuda çalıştığımı soruyor. Ben de yabancı petrol şirketleri ve bunların Ortadoğu ülkelerindeki faaliyetleri üzerinde çalışmak istediğimi söylüyorum. Diamond'da da, aynen Yılmaz Hoca gibi, benim seçtiğim konu fazla ilgisini çekmiyor. Ve, doğrudan, "Milletlerarası Tahkim" ile ilgilenmemi, bu konuda tez yazmamı tavsiye ediyor. Ayrıca, milletlerarası tahkimin Türkiye'de ne kadar zayıf olduğunu, İngiltere'de bile fazla bilinmediğini, ancak geleceğin en mühim konusunun bu olacağını ekliyor. Benim, ünlü uluslararası tahkim hocası Profesör Clive Schmitthoff'la görüşmemi öneriyor ve Hocanın "29 Blenheim Road, Bedford Park, London W.4"deki adresini bir kağıda yazarak elime veriyor. Schmitthoff'la da görüşüyorum. O da ısrarla uluslararası tahkim konusunda çalışmamı öneriyor. Neticede, Londra'da, adeta, kabuk değiştiriyorum ve Yılmaz Altuğ Hocanın arkadaşı Raif Karadağ'ın başına gelenleri de hesaba katarak, tez konumu: Uluslararası tahkim olarak belirliyorum.

26. Yukarıda, 81 senesinin Kasım ayında tez çalışmalarımı yürütmek üzere Londra'ya uçtuğumu yazmıştım. Bu uçuşun, bir romanı rahatlıkla dolduracak maceradan sonra gerçekleştiğini belirtmeliyim. 81'in askeri rejim şartlarında bir gecede uçağa atlayıp Londra'ya gelmeniz zaten muhal...

Talebelik yıllarında rahmetli Aydın Bolak'ın ve ailesinin kurduğu Türk Petrol Vakfı(TPV)'nden burs alıyordum. Vakfın tüm işlerini yürüten rahmetli Fethi Gemuhluoğlu idi. Kendi tabiri ile Vakfın "Umumi Katibi" idi. O, çok muhterem bir insandı. Sürekli cezbe halini yaşayan, içinde depremler barındıran, başkaları için ağlayan ve nadiren gülen bir adamdı. Burs müracaatında bulunan öğrencilerle sohbet: "Hiç aşık oldun mu?" diye başlardı... Fethi Ağabey, 4 Ekim 1977 günü, asistanlık meselesini görüşmek üzere, beni Ankara Ticari ve İktisadi İlimler Akademisi'ndeki Anayasa Hocası Prof. Dr. Kemal Dal'a göndermişti. Kadere bakın ki o gün bir yakını hastalanmış, Hoca Adana'ya dönmüştü. Bu sebeple görüşme olmadı ve ben Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yerine, İstanbul

Hukuk'ta asistan olmuştum. 1981 Kasımında Londra'daki Enstitü'ye gidecektim, fakat nasıl gidecektim? Üniversitenin böyle bir tahsisatı yok. Başka bir devlet veya kurumun bursunu da kazanmış değilim. Üstelik, askeri rejimin talimatı ile benim gibi akademik çalışmak üzere yurt dışına gideceklerin döviz tahsis işlemleri durdurulmuş, Dış Seyahat Komitesi'nin özel iznine bağlanmıştı. Yurt dışı bursu için Türk Petrol Vakfına müracaat ettim. Fethi Beyin yerine geçen Uğur Derman'a derdimi anlattım. Uğur Ağabey, Aydın Bolak ve müteveli heyetinden eski ticaret bakanı ve "kırlangıç yağları"nın sahibi Halil Güreli ile görüştü. Uğur Beyin dahli ve gayreti ile burs meselem halloldu. Lakin, ne şahsen benim ne de Vakfın yurt dışına döviz transfer etme hak ve imkanı yok. Hatta üzerinde döviz bulundurması bile suç... Uğur Derman Dekanlıkla görüşerek, şöyle bir çözüm buldu: Vakıf, benim iki yıllık Londra'da akademik çalışma yapmamı sağlayacak parayı toptan şartlı olarak, yani bana her ay burs olarak gönderilmek şartıyla Üniversiteye bağışlayacak, Üniversite de bütçeye giren bu paradan benim bursumu gönderecek...

Geldik, Başbakanlık bünyesinde kurulan Dış Seyahat Komitesinin kapısına... Komite izin verirse 3000 Dolar civarında Merkez Bankasından döviz alabileceğiz ve yurt dışına çıkabileceğiz. O günler Komite tüm talepleri reddediyor. Çünkü, ülkenin dövizi yok... Gazeteler her gün meşhur isimler üzerinden, red kararları hakkında haberler yapıyor. Dış Seyahat Komitesinin başında Başbakan Bülent Ulusu'nun çok yakını olan bir emekli amiral var. İsmi: Erdoğan Yazıcı Paşa... Ben, -izni koparmak için- Paşanın bir tanıdığını arıyorum. Ankara'da yaptığım araştırmaya göre, Yazıcı Paşa Erzincanlı ve hemşerilik olgusuna büyük önem veriyor. O tarihte Beylerbeyi'nde oturuyorum ve bir komşumuz Erzincanlı; aynı zamanda Hükümette Ticaret Bakanı olan (Erzincanlı) Kemal Cantürk'ün Kabataş lisesinden yakın arkadaşı. Komşumuza derdimi anlatıyorum ve beni Ticaret Bakanına gönderiyor. Randevu günü, -bugün Yargıtay'ın ek binası olarak kullanılan kırmızı halılı binaya- gidip, Bakana derdimi anlatıyorum. Özellikle Devletten bir kuruş çıkmadığını, bursumun tamamen TPV tarafından karşılandığını vurguluyorum. Bakan beni ciddi bir şekilde dinledi, lakin ilgisiz bir soru ile döndü: "Erzincan ile bir alakanız var mı?" dedi. Ben de yok dedim. "Keşke olsaydı, meselen ne kadar kolay çözüldü..." gibi bir şeyler söyledi. Hiçbir şey anlamadım. Sonra, Kemal Cantürk Paşayı aradı ve Erzincanlı'dan genç bir misafiri olduğunu, yurt dışına çıkmak istediğini ve masraflarının da görünüşe göre bütçeden çıkmakla beraber aslında bir vakıf tarafından karşılandığını, yurt dışı çıkış izninin verilmesini

istediğini, bildirdi. Paşa, “hemen gönder” dedi. Ben, yıldırım hızıyla Paşa'nın huzurundaki yerimi aldım. Paşa, bana fazla bir şey sormadan evrakımı imzalayıp elime verdi. İki gün sonra da en ucuz Londra'ya gidiş vasıtası olan TAROM Hava Yolları(Romen Hava Yolları)'ndan 100 Dolara bir bilet alarak, -Bükreş üzerinden- İngiltere'ye uçtum. Şimdilik; gidişte uçağın dört saat rötar yaptığını, bu sebeple Bükreş'ten Londra'ya gidecek uçağı kaçırdığımı ve Çavuşesku'nun ülkesinde iki gün kaldığımı, böylece ilk defa komünizmle yönetilen bir memleketin hal-i pür melalini gözümle gördüğümü, velhasıl bu konulardaki gözlemlerimi atlıyorum...

27. 82 senesinin Mart ayına kadar Uğur Ağabey ile Dekanlığın geliştirdiği formül işledi ve burslarım geldi. Fakat, Mart ayında benim burs kesildi. O tarihte yurt dışına çıkan asistan veya öğreti üyesi, Fakültede bir “mutemet” belirlemek zorunda idi. Benim mutemedim: O tarihte her ikisi de asistan olan Prof. Dr. Cevdet Yavuz ve rahmetli Prof. Dr. Aslan Gündüz... İşlerimi Onlar takip ediyor. Onlardan öğrendiğime göre, Mart ayı “mali yılbaşı” imiş ve bu tarihe kadar kullanılmayan tüm paralar, bir sonraki yılın bütçesine aktarılıyormuş. Buna da “düyuna kalmak” diyorlar... Benim, şartlı olarak Üniversite bütçesine aktarılan bursumun geri kalan tamamı, düyuna kalmış. Yapılacak iş, sıfırdan işlemler başlatarak, geri kalan burs kadar tahsisat çıkarmak... Dünyanın en zor işlerinden biri... Arkadaşlarım gayret gösteriyor, lakin yapabilecekleri sınırlı. Velhasıl, ben Londra'da çaresiz, aylarca parasız-pulsuz, “tığ-teber” kalıyorum. Tarih araştırmaları yapan İsviçreli bir oda arkadaşımın borç alıyorum. O da durumun farkında, fakat sorunun ne olduğunu anlamak istiyor. Boş yere, bana ayrılan paranın “düyuna kaldığından”, gecikmenin de bundan kaynaklandığını anlatmaya çalışıyorum. İsviçreli bizim saçma-sapan uygulamalarımızı nasıl anlansın...

Yaklaşık, üç buçuk ay sonra işlemler tamamlanıyor ve bursum birikmiş olarak geliyor. Fakat, sorun bitmiyor... 82 senesinin ortalarına geldiğimizde, Türkiye'deki % 80'lere varan enflasyona ve Türk parasının yabancı para karşısında değer yitirmesine bağlı olarak, benim iki yıllık burs, İngiliz Sterlini bazında eriyip, bitiyor. Bu sefer, maaşımın transferini istiyorum. Güç bela Türkiye'deki arkadaşlarım bunu sağlıyor. Fakat, Sterline çevirdiğimizde maaş benim ev kiramı dahi karşılamıyor. Çaresiz, transfer edilen ve her gün sterlin karşısında satın alma gücü eriyen maaşım ve birikimlerimle Londra'daki çalışmalarımı sürdürüyorum.

28. 82'nin sonlarına doğru Türkiye'ye dönüyorum. Tezimi, 7.5.1985 tarihinde:

Prof. Dr. Hayri Domaniç, Prof. Dr. Rabi Koral, Prof. Dr. Nihal Uluocak, Prof. Dr. Ergin Nomer ve Prof. Dr. Aysel Çelikel'den oluşan jüri önünde savunuyorum ve "hukuk doktoru" oluyorum. Tez hocam: Aysel Çelikel. 1987'de yardımcı doçent, 1990 senesinde doçent ve nihayet 1996'da profesör oluyorum.

29. 1977 sonlarında büyük ümitlerle girdiğim Devletler Özel Hukuku Kürsüsündeki hocalarımızın isimlerini yukarıda zikretmiş idim. Genel olarak, toplam 40 yıl görev yaptığım üniversitede, kendi hocalarımızla ve sair meslektaşlarımla ilişkilerim iyi olmuştur. En önemlisi, 80 Darbesinden önceki kanlı günlerde, İstanbul Hukukun hoca ve asistanları olarak birbirimizi himaye ettiğimizi, birbirimize destek olduğumuzu söyleyebilirim. Bu dönemde özellikle ben; alçakça jurnallere, sabotajlara, haksızlıklara maruz kalabilirdim. İsmim etrafındaki tezvirat buna uygundu. Çok şükür ki, bunlar olmadı... Burada, o günün şartlarında çok kıymetli olan bir "insani" durumdan bahsediyorum.

-Kürsüye intisap ettiğim tarihte, en kıdemli hocamız Vedat Raşit idi. Bu sebeple Kürsü başkanı da o idi. Hoca, Atatürk'ün ilmi sohbetlerinde yer alan, İstanbul Üniversitesinin bir dönem rektörlüğünü de yapmış olan Profesör Muammer Raşit'in oğluydu. Annesi Fransızdı. Muammer Raşit'in gölgesinde kaldığı Hocanın her halinden belli idi. Kürsüde, bilimsel konularda ve idare bakımından herhangi bir iddiası yoktu. Babasından ayrı olarak yazdığı Kanunlar İhtilafı Hukuku kitabını, bırakınız talebeleri, biz bile anlamazdık. Asistanlık yıllarımda, Hocayı, babasından kalan Kanlıca sırtlarındaki bahçeli evinde birkaç kez ziyaret ettim. Sohbetler ettik. Bahçedeki dutlardan yedik. Hoca bazen, felsefi bakımdan zengin cümleler kurar, fikirler serdedirdi. Onun bu haline şaşırır kalırdım.

78 veya 79 yıllarında, benim Kürsüdeki yükümü hafifletmek için bir asistan kadrosu açıldı. İki aday vardı. İlki, yeni mezun ve okul birincisi Cengiz Şirin. İkinci aday ise Hocanın arkadaşı bir emekli askerın kızıydı. Kız, "Milliyet Gazetesi"nin güzellik yarışmasında dereceye girmiş bir "âfet"... Tanışmak için birkaç defa Kürsüye geldi. Ama ne geliş... Hoca iki aday arasındaki seçimde, Kürsü başkanlığı imtiyazını kullanarak -tahmin etmediğimiz şekilde- arkadaşı emekli askerın kızında ısrarlı oldu. Okul birincisi Cengiz'in alınmasını kabul etmedi. Prof. Nomer de Cengiz'de ısrar edince, asistan alımı ortada kaldı. Tabii ki; en büyük mağdur ben oldum... Üç-beş ay sonra Hoca ısrarından vazgeçti. Nomer'in talimatı ile Cengiz Şirin'e ulaştım ve eski sınavın sonucu dikkate alınarak asistanlığa atanabileceğini



söyledim. Lakin, o tarihte Cengiz, Deniz Kuvvetlerine askeri hakim olarak girdiği için, burayı bırakıp gelmedi... Kadere bakın ki; 2012 senesinde sınıf arkadaşı bir avukat aracılığı ile Cengiz Şirin(Hakim Albay)'den bir mektup aldım. Cengiz, Balyoz Davasından tutuklanmış ve hapiste... Arkadaşının getirdiği dosyasını okuyorum: Balyoz planını oluşturanlar, gıyabında Cengiz'e de (güya) görev vermişler. Adamın suçu bu. Cengiz, bu görevlendirmenin asparagas olduğunu, (bir an için gerçek olsa dahi) bunda bir dahlinin olmadığını ve hapisneden kurtarılmasını istiyor. Ciddi şekilde meselesi ile ilgilenemediğimi itiraf etmeliyim. Velhasıl, Cengiz 4 yıla yakın hapiste yattıktan sonra, her şeyini kaybetmiş olarak; en önemlisi tüm moral ve psikolojisini yitirmiş olarak 2016'larda hapisneden tahliye oldu...

-Diğer kıdemli hocamız, Yılmaz Altuğ'du... Kürsüde kaldığı süre içerisinde çok yakındık. Hoca anti-komünistti... Fikirlerini, Tercüman veya Türkiye gazetelerinde çıkan yazılarında da açıklardı. Bu bakımdan aynı ittifaka dahildik. İkincisi, benim dostluk münasebeti içinde olduğum Aydın Bolak, Ergün Göze ve Uğur Derman gibi isimlerle Hoca da dosttu. Bu sebeple beni, -adeta- kendisine emanet edilmiş biri gibi görür, severdi. Fakat, bana olan ileri seviyedeki güveni, başka bir hadiseye dayanmaktadır. 80 darbesini takip eden günlerden birinde, Çağaloğlu civarındaki bir avukat arkadaşımın ofisine uğramış idim. Arkadaşım, kartının arkasına bir isim yazarak verdi ve sınavda bu isme yardımcı olmamı istedi. Meğer ismi verilen talebe, birkaç kez bizden sınıfta kalan İstanbul Ülkü Ocaklarının yeni başkanı imiş... Ben, kartı alıp cebime atmış ve unutmuşum. Karşıt grup öğrenciler bunu takip etmiş ve benim hamil-i kart sahibi çocuğa torpil geçeceğimi, ihbar şeklindeki bir şikayet dilekçesi ile Dekanlığa bildirmişler. Hoca da o tarihte dekan... Müdür odasındaki büyük masada sınav sonuçlarını listelere ve fişlere geçiriyoruz. Hoca, elinde bir dilekçe ile geldi ve benden elindeki ihbar dilekçesine göre torpil yapacağım söylenen öğrencinin kağıdını çıkarmamı istedi. Çıkardım. Ne görelim... 500 civarında kağıt arasında sıfır verdiğim tek sınav kağıdı... Hamil-i kart sahibi öğrenci, bir sürü hikaye anlatarak 4 yapraktan oluşan sınav kağıdını baştan aşağı doldurmuş, fakat soruların cevabına dair hiçbir şey yazmamış... Ben de sıfır vermişim. Hoca, bunun üzerine ihbar olayından bahsetti ve ömür boyu itimadını benden esirgemedi.

Hoca, Devletler Özel Hukuku konularına fazla ilgi duymadı. Kerhen derslere girer, -çok defa kürsüden- kitaptan okuyarak ders yapardı. Zaten, doktorasını ABD'de Devletler Umumi Hukuku alanında yapmıştı. Bu sebeple, daha çok Devletler Umumi Hukukuna ve uluslararası ilişkilere dahil konuları severdi. Mason

localarından birine kayıtlıydı. O tarihte masonluk, İstanbul Üniversitesinde yaygın bir meşrep haliydi. Hoca, bunu da açıkça söylerdi. Fakat, benden bir “mason” çıkmayacağını çok iyi bildiği için, hiçbir zaman bana bu yönde bir teklif veya telkinde bulunmadı. Hatta bir gün Hocanın müdürü olduğu Atatürk Araştırma Enstitüsü’nde birlikte iken, Fakülte’den aynı yere kayıtlı oldukları hocalardan biri geldi. Misafirine beni takdim edince, beni fazla tanımayan misafir hocamız, yarı kapalı cümlelerle: “Hocam, önümüzdeki toplantıya Cemal’i de getirsene...” dedi. Hoca, “Cemal’den bir b... olmaz” diyerek, misafirin sorusunu cevapladı. Kuşkusuz, Hoca, Cemal’den mason olmaz demek istedi... Yine, 80 yıllarıydı, Hocayı Beyazıt’taki meşhur Abdurrahman Gürses’in imamlık yaptığı camiye Cuma Namazına götürmeye kalktım. Hoca, mazeret olarak “birkaç sene evvel Nevzat Yalçıntaş tarafından camiye götürüldüğünü, fakat önündeki şahsın çorabının delik olduğunu ve koktuğunu...” ileri sürdü. Bu sebeple camiye bir daha gitmediğini ve gitmeyi de düşünmediğini belirtti. Bana da: “tabii ki sen gidebilirsin” dedi...

Hocanın, askerlerle sıkı ilişkileri vardı. Babası da emekli bir paşaydı. Ayrıca, Hoca, Deniz Harp Okuluna ve Harp Akademilerine derse gidiyordu. Hocanın yerine, Heybeli Adadaki Deniz Harp Okuluna birkaç kez derse gittim. Kartal’daki bir iskeleden alıp Okulun bahçesindeki rıhtıma kadar götürüyorlar. Sonra nöbetçi subay gelip, sizi sınıfa –şatafatlı bir dikkat çekme merasiminden sonra- takdim ediyor. Müthiş bir disiplin. O tarihte bizim amfiler, tam bir curcuna... İki grubun kavga etmemesi için amfinin ortasında bir sıra polis, dersleri öyle yapıyoruz. 80 Darbesi ile iktidara gelen askerler, Hocaya sahip çıkmakta gecikmediler. Onu hemen dekan yaptılar. Sonra da, -ileriki günlerde kurulacak hükümette Dışişleri Bakanı yapmak üzere- emekli general Turgut Sunalp tarafından kurulan Milliyetçi Demokrasi Partisine davet ettiler. Hoca ile askeri hükümet arasındaki ilişkileri, İstanbul valisi yürütüyordu. Bu sebeple, vali, sık sık Atatürk Araştırma Merkezine gelirdi. Yılmaz Hoca, vali ziyaretlerinden birinin hemen akabinde, beni acil koduyla Enstitüye çağırıldı. Başbakan Bülent Ulusu’nun –ileride kurulacak Sunalp Hükümetinde Dışişleri Bakanı olmak üzere- Partiye davet ettiğini, valinin de bu haberi iletme üzere geldiğini anlattı ve benim bu konulardaki fikrimi sordu. Ben, Hocanın bu işlere hevesli olduğunu bildiğim için, “şu an ülkenin sadece bir üniversitesinin bir fakültesine hizmet ediyorsunuz. Böyle bir teklifi kabul ettiğinizde ülkenin tamamına hizmet etmiş olacaksınız. Bunun da ülke için yararlı olacağı...” gibi laflar ederek, Hocanın siyasete girmesine destek verdim. Benim bu destek

cümlelerimin etkili olduğunu sanmıyorum. Yukarıda belirttiğim gibi, zaten hoca işe teşne... Altuğ Hoca, yapılan teklif doğrultusunda dekanlıktan ayrılarak Sunalp Paşa tarafından kurulan Partiye katıldı. Fakat, işler Onların istediği ve beklediği gibi olmadı. Sunalp'ın Partisi sadece 70-80 milletvekili çıkarabildi ve seçimi Özal kazandı. Hoca, hayatında hiç bilmediği ve görmediği Sivas'tan MDP milletvekili oldu ve Parlamente'ya gitti. Kısa süre içinde Parti de dağıldı. Hoca, Ana Vatan Partisine geçti ve ikinci sefer de buradan Sivas milletvekili oldu. Dönem sonunda siyasete nokta koydu. Sonra da Fakülte'ye dönmedi. Çok sevdiğim Altuğ Hoca, 1 Mart 2014 tarihinde vefat etti. Cenaze namazında çocukları ile saf tutarak, ruhu için fatiha okudum...

-Bir başka kıdemli hocamız da Nihal Uluocak idi. Tatbikattan tamamen kopuktu. Bu sebeple, dersleri çok teorikti. Öğrenciler bazen, derste; Roma Hukuku gibi yürürlükte olmayan eski bir hukuktan mı, yoksa el'an geçerli bir pozitif hukuktan mı bahsedildiği konusunda tereddüde düşerlerdi. Hoca, ilk yıllar sık sık beni de derse götürür, öğrencilere -Kürsüde tek asistan olmama rağmen- "başasistan" olarak takdim ederdi. Nihal Hanım, iyi ve koyu bir Cumhuriyet okuru idi. Cumhuriyet'in yayınlarına çok itibar eder ve Gazete'nin "şariat geldi-gelecek", "ülke İran oldu", "Atatürk devrimleri artık tehlikede..." gibi yayınlarından çok etkilenir, sürekli bir korku hissiyatı içinde yaşardı. Ben, endişe etmemesi için Türkiye'deki batılılaşmayı Osmanlı Padişahlarının başlattığını ve Türkiye'nin istikametinin değiştirilemeyeceğini söyleyerek, yüreğini ferahlatmaya çalışırdım. Ama, nafile... Hoca, kadın hakları ile de ilgilenirdi. Kadınların kurduğu bazı derneklerin başkanı veya üyesiydi. Süslü-püslü kadınlar, ara-sıra Hocaya gelirler, Enstitünün müdür odasında sohbetler yaparlardı. Ben, Hocanın misafirleri ile karşılaştığımda, hep içimden: "Şu hanımlar günde süslenmeye harcadıkları parayı yoksul beş kadına verseler, ülkede gariban kadın kalmaz..." hissini geçirirdim. Fakat Hocaya bir şey söyleyemezdim. Hoca, her gün Fakülteye gelirken Görgülü Pastanesinden börekler, çörekler, pastalar getirir, bizlere öğle yemeği olarak ikram ederdi. Bu ikramdan acayip derecede zevk alırdı. Gerçekten de; ne kadar güzeldi Hocanın o ikramları...

Hoca, son derece titiz ve muamelelerinde adaletli idi. Kürsüde, bir öğrencinin geçme notunun yükseltilmesi meselesinde, bunu açık bir şekilde gördük. Yanılmıyorsam 79 yıllarıydı. Nihal Hanımı dönemin Başbakanı Bülent Ecevit arıyor ve hatırını kıramadığı bir milletvekilinin çocuğu için yardım talebinde bulunuyor. Hoca, çocuğun isim ve numarasını not ediyor. Ertesi günü de sonuçları

yazıp, ilan edeceğiz. Hoca, bahse konu öğrencinin numarasını söylüyor ve kağıdını çıkarmamı istiyor. Öğrenci kalmış, fakat geçme notuna yakın bir rakamla kalmış... Hoca, kağıdı bir kez daha okumamı istiyor. Okuyorum ve “Hocam, öğrenciye verebileceğimiz azami notu vermişiz. Sonuç değişmiyor...” dedim. Bunun üzerine, “ne yapalım, o zaman kalsın” dedi. Fakat, diğer hocalar, -sırf Nihal Hanım muğber olmasın diye- öğrenciyi geçirme istikametinde tavır belirttiler. Bunun üzerine, Nihal Hanım, “sınıf geçme notunu bu çocuğun notuna indirirsek bunu kabul ederim, başka türlü olmaz...” dedi. Herkes tamam dedi ve o dönem, bu şanslı çocuğun notu sınıf geçme notu olarak belirlendi. İlaveten 60 kişi daha dersi geçmiş oldu...

Nihal Hanım, ileri yaşlarda Orman Fakültesinden bir hocayla evlendi. Kocası, asabi ve aksi bir adamdı. Her şeye rağmen ölünceye kadar birbirlerine yaslandılar ve ihtiyarlığın ağır travmalarını hafif atlatmaya çalıştılar. Önce beyi, sonra da Hoca 30 Aralık 2017 tarihinde vefat etti. Bütün meslektaşları ile birlikte, cenazesinde saf tuttuk ve Fatihalarımızı gönderdik...

-Asistan olarak atandığım 1977’lerde, Kürsü’nün diğer bir hocası da Aysel Çelikel’di. Hakkımdaki tezvirata inanmış gözüküyordu ve tedirgindi... Bu tezviratların ruhumu sıktığı günlerden birinde, Aysel Hanım beni odasına çağırdı ve: Milliyetçi veya İslamcı fikirlere sahip olmamın kendisi için sorun yaratmadığını, sahip olduğum fikir ve düşüncelerin bu topraklara yabancı olmadığını; ancak “sağ” ve “sol” olarak adlandırılan hareketlerin fikri temellerinden koptuğunu ve tamamen anarşiye dönüştüğünü, bu ayrışmanın etrafında ülkede her gün onlarca insanın haksız ve sebepsiz öldürüldüğünü, bunun arkasında karanlık güçlerin olduğunu, hususen benimle uğraşanların bulunduğunu, velhasılı çok dikkatli olmam gerektiğini, ... söyledi. Dikkatlice dinledim ve dışarıda olup- bitenler hakkında kendisi ile aynı fikirde olduğumu belirttim. Aysel Hanımla ilk temasımın bu dostane tavsiye etrafında geliştiğini söyleyebilirim. 12 Eylül darbesinden sonra, karşılıklı katliamlar yapan sağ ve sol grupların entelektüel anlamda sağ ve sol fikirlerle bir alakalarının olmadığı, bu hareketlerin arkasında silah kaçakçılarının ve özellikle anarşiyi(kaosu) iktidar vasıtası yapan devlet güçlerinin olduğu ortaya çıktığında, Aysel Hanımın tavsiye ve telkinlerinin ne kadar hayati önem taşıdığı ortaya çıktı. Gerçekten de; Asistan olduğum 1980 öncesi, her yerin kan-revan içinde olduğu yıllardı. Hava, her daim barut kokuyordu. Herkesin aklı gitmiş, vahşi duyguları galebe çalıyordu. Sağcı-solcu yaftası altında, karşılıklı gençler katlediliyor, analar

yas tutuyordu. 12 Eylül paşalarının sonraki beyanlarından açık-seçik anlaşıldı ki; 80 öncesi terör, askeri iktidarın zımni kabul ve onayı içinde, Onlara iktidar yolunu açan kanlı bir vasıta idi.

12 Eylül darbesinden hemen sonra, 1981'lerin başında doktora için Londra Üniversitesine gittim. Bu, zamanlama olarak bana Allah'ın bir lütfuydu... Akranlarımın ve meslektaşlarımla maruz kaldığı veya şahit olduğu pek çok haksızlığa, ben, kısa dalga radyomun akşamları verdiği haberler üzerinden, uzaktan şahit oldum. Aysel Hanım, beni Londra'da da yalnız bırakmadı. Mektuplar yazdı. Doktora çalışmalarında yüreklendirdi, ihtiyaçlarımı sordu. Üniversitedeki ve ülkedeki pek çok gelişmeyi Onun mektuplarından takip ettim. Aysel Hanım, Londra'da olduğum yıllarda sık sık eşimi de arayarak, bir ihtiyacı olup olmadığını, sağlığını, çocukların durumunu soruyormuş... Hanım, mektup ve telefonlarında büyük bir gururla: "Aysel Hanımın kendisini aradığını, hal-hatır sorduğunu" söyler, mutlu olurdu.

Aysel Hanımla ilk çalışmamız: "Milletlerarası Özel Hukuk Mevzuatı" adı altında, bu alana giren pozitif hukuk kurallarının bir kitapta toplanması oldu. Gerçekten de; "Devletler Özel Hukuku" veya Milletlerarası Özel Hukuk olarak adlandırılan alana dahil pozitif hukuk kuralları onlarca ve hatta yüzlerce farklı kanun, tüzük, yönetmelik veya uluslararası andlaşma içinde yer almaktaydı. Aysel Hanımla ilk defa bunları 1983 senesinde bir "mevzuat" derlemesi içinde toplamaya karar verdik. O tarihte hocaların kitaplarının tamamına yakını basan Filiz Kitabevi'nin sahibi rahmetli İsmet Bey dostumdu. Baskıyı o yapacaktı. Fakat, İsmet Bey, -muhtemelen- kitabın fazla satmayacağını düşünerek, ücret karşılığında basabileceğini, sadece dağıtımına yardımcı olabileceğini söyledi ve bir bası masrafı çıkardı. Bizim için o tarih itibarıyla ciddi bir paraydı. Bunu, satılan kitapların parası ile ödeyecektik... Mahcup bir eda ile sık sık İsmet Bey'e uğrayıp, ne kadar kitap satıldığını ve borcumuzun ne kadar kaldığını soruyorum. Satışlar çok yavaş ve moral bozucu... Tam bu günler, Devletler Hukuku Enstitüsü'ndeki o hiç ısınmayan odamızda çalışırken, aniden bir adam çıkageldi. Bir kulağı sağır... Ve, elimde ne kadar Mevzuat varsa, o kadar almak istediğini söyledi. Mutluluktan uçuyorum. Adam, Ankara Hukuk ve Mülkiye'nin önündeki ana cadde üzerindeki 35 numaralı Gürsel Kitabevinin sahibi olduğunu, hazırlamış olduğumuz çalışmanın çok önemli bir ihtiyacı karşıladığını, Dışişleri Bakanlığı'nın elçilik ve konsolosluklara göndermek üzere bol miktarda istediğini, ayrıca Ankara Hukuk ve Mülkiye'den de pek çok

talep olduğunu... belirterek, bana vicahen, Aysel Hanıma gıyaben tebriklerini sundu. Ben de şu an yanımda sadece 100 adet kitap olduğunu, diğerlerinin Filiz Kitabevinde depoda olduğunu, şimdilik bu 100 kitabı verebileceğimi söyledim. Adam, tamam dedi ve kitapların ücretine karşılık 5 gün vadeli bir çek verdi. Alıp, büyük bir mutlulukla cebime koydum. Kitaplar, 50'şer adetlik iki koli halinde paketlenmiş. Kolilerden birini alıcı, diğerini ben sırtlandım. Kan-ter içinde, adamı Beyazıt Meydanından geçen taksilere ulaştırdım. Vadesinde çek ödenmedi. Yirmi-yirmi beş gün sonra Ankara'ya gittiğimde, doğru 35 numaradaki Gürsel Kitabevine gittim. Adreste böyle bir kitabevi yok, sadece bir lokanta vardı. "Milletlerarası Özel Hukuk Mevzuatı" basıp satalım derken, dolandırılmışım. Ödemelerimizdeki gecikmeye mazeret olması için olayı İsmet Bey'e anlattığımda, bana ilk sorusu: "Adamın bir kulağı sağır mı?" oldu. "Evet" deyince, "O adam, Ceza'dan Erdener Yurtcan'ı, Medeni Kürsüsünden Abdülkadir Arpacı'yı da dolandırdı... Bana neye sormadın..." gibi bir serzenişte bulundu. Yüreğim biraz rahatladı. Dolandırılan sadece ben değilmişim...

Aysel Hanım, doktora hocamdı. Londra Üniversitesindeki çalışmalarımı "Uluslararası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk" konulu doktora tezimi hazırladım ve 1984 senesinde savundum. Zımnen: "Sen iyi yazarsın, sağlam yazarsın" diyerek tezin yazımına fazla müdahil olmadı. Jürinin ittifakla verdiği pekiyi derece ile 1984 senesinde hukuk doktoru oldum. Aysel Hanım mutlu oldu.

Herkesin çok iyi bildiği gibi, 28 Şubat post-modern darbesi, İslamcı bir partinin tasarruflarından yola çıkan ve "irtica" tehlikesini bir kaziye-i muhkeme kabul eden, münhasıran belirli bir müslüman kesimi hedef alan askeri bir darbedir. Bu konseptle bağlı kalınarak, aynen 12 Eylül döneminde olduğu gibi, pek çok üniversite hocası 12 Eylül rejiminin çıkardığı Disiplin Yönetmeliğinin muğlak maddelerine istinaden atılmış, hocaların anne-baba ve eşlerinin dini temayülleri ve başörtüleri araştırma-soruşturma konusu olmuş, hocaların anne-baba ve eşlerinin başörtülü fotoğraf taşıyan sağlık cüzdanları ile tedavileri yasaklanmış, hocaların eş ve yakınlarının başörtülü resimlerle pasaport almaları engellenmiş ve münhasıran kız öğrencilerin başörtülü olarak tahsil yapmaları yasaklanmış, onlar için "ikna odaları" kurulmuştu. Yasakları bihakkın uyguladıkları konusunda, hususen dekan ve rektörlere, askerlere brifingler vermişlerdi. Yasakçılığın zirve yaptığı bu dönemde, Aysel Hanım Hukuk Fakültesi dekanı oldu. Bu dönemde, hassas uygulamaların konusu olan başörtüsü, din ve Türkiye'deki Müslümanlık... gibi konularda geniş tartışma imkanımız



oldu. Aysel Hanım, -kamu oyunun bildiği ve sandığının aksine- kız öğrencilerin başörtülü olarak üniversiteye gelmelerine hiçbir zaman karşı çıkmadı, tam aksine özgürlükleri savundu. Rektör Alemdaroğlu'nun doğrudan askeri çevrelere yaslanarak gerçekleştirdiği uygulamalara engel olamadığını, bundan da üzüntü duyduğunu yakinen biliyorum. Mesela; 28 Şubat sürecine denk düşen yıllardan birinde, başörtülü bir kız öğrencimiz okul birincisi oldu. Alemdaroğlu, bu kız öğrencinin mezuniyet törenine başörtülü olarak katılamayacağını, bu sebeple bunun tören dışında tutulacağını söyledi. Aysel Hanım, Rektörün bu fikrine karşı çıktı ise de başarılı olamadı. Ben, Hocaya çare olarak törenin iptalini önerdim. Tören iptal edildi. Böylece, cari laik düzeni, Cumhuriyeti kurtarmış olduk!...

Rektör, 28 Şubat sürecinde, başta ben olmak üzere, benim gibi müslüman ve milliyetçi kimlikle bilinen hocaların atılmasını ısrarla istedi. Aysel Hanımla karşılaştığı her toplantıda “Cemal Şanlı'yı ne zaman atacağız?” diye sordu. Aysel Hanım bunlara direndi... Benzer, tavrı, diğer fakültelerden atılan veya atılmak istenenlere karşı alınan kararlara karşı da gösterdi. Mesela; bir gün, İstanbul Edebiyat Fakültesinin Tarih bölümünden bir profesörün, başörtülü öğrencilerce kurulan derneğin(muhtemelen özgür-der) açılış yemeğinde: “Hukuk kuralları içinde yapacağınız mücadeleyi destekliyorum” dediği için Disiplin Yönetmeliğine göre (“Anayasanın suç saydığı bir eylemi övdüğü” gerekçesiyle) atıldığını, itirazının durumu değiştirmedığını üzüntü ile anlatmıştı. 28 Şubat sürecinde Aysel Hanım, Hukuk Fakültesi başta olmak üzere, İstanbul Üniversitesi bakımından paratoner görevini ifa etti. Pek çok akademisyenin haksızlıklara maruz kalmasını, -Rektör'le kötü olmayı göze alarak- önledi. Nitekim, Aysel Hanım, 1999'da Rektör Alemdaroğlu ile anlaşamadığı için dekanlıktan istifa etti. Bu tarihten sonra Kürsüye de dönmedi. 3 Kasım 2002 seçimlerine tekaddüm eden dönemde geçici Adalet Bakanlığı yaptı. Sonraki yıllarda da Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinde hocalık, Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde dekanlık görevlerini yürüttü.

Aysel Hanım, uzun süre kadın hakları veya kadının statüsü konusu ile meşgul oldu. Bunlardan, ülke adına ne ölçüde fayda sağladı bilmiyorum. Birkaç toplantıya, -muhtemelen Aysel Hanımın ricası ile- ben de katıldım. Toplantılar bana biraz içeriksiz ve muhatapsız geldi. Toplantılarda, toplantının muhatabını ne görebildim, ne de kim olduğunu anlayabildim. Katılımcılar, genel olarak kürklü, saç-başı yapılı, boyalı, tevezudan uzak ve masraflı hanımlar... Türkiye topraklarında “kadın mağduriyeti” dendiğinde, benim aklıma; eza-cefa çeken, emeği ile geçinen ve fakat

hiçbir zaman kadın olarak umur görmeyen analarımız, bacılarımız geliyor. Aysel Hanım dahil, kadın hakları ile ilgilenen hocalarımızın toplantılarında, ben, bu kadınlara hiç rastlamadım... Bu vesile ile Hocama uzun ömürler, sağlıklı günler diliyorum.

-Asistan olduğum tarihlerde, bir diğer Hocamız da Gülören Tekinalp idi. Onunla yaş haddinden emekli olana kadar birlikte çalıştık. İstanbul Hukuk'un tek numaralı öğrencilerine uzun süre birlikte dersler verdik. Hoca, Yabancılar Hukuku yanında, genel olarak, Devletler Özel Hukuku'nun "Kanunlar İhtilafı"(Bağlama Kuralları) kısmını anlattı. 2020 senesinde 13. Basısını yaptığı "Milletlerarası Özel Hukuk" isimli kitabında, bir kuyumcu hassasiyetiyle konuları işledi. Alanın meraklılarına ve özellikle akademisyenlere çok önemli bir eser bırakmış oldu...

Gülören Hanım, benim bildiğim 40 yıllık zaman zarfında, hiç kimseye ağır ve acı bir söz söylemedi. Kimseyi kırmadı, üzmedi. O nezaket ve zarafet abidesiydi... Karıncayı dahi incitmekten korkan, nahif bir insandı. Ben, her zaman "nahif" kelimesinin Türk diline, -sanki- Onu anlatmak veya tanımlamak için girmiş olduğunu düşündüm.... O, İstanbul Hukuk'taki Devletler Özel Hukuku Kürsüsünün daima "vicdanı" oldu...

Tekinalp Hoca, 2007'de yürürlüğe giren (yeni) Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un tasarı safhasındaki çalışmaları, Merkezin müdürü sıfatıyla titizlikle yürüttü. Sayısız toplantılar yaptı. Bunların tamamına ben de katıldım ve Hocaya yardımcı olmaya çalıştım. Hoca ile Kanunun tasarı safhasında TBMM'nde oluşturulan Alt Komisyonunda birlikte çalıştık. Bu sebeple birkaç kez birlikte Ankara'ya giderek, Alt Komisyon'daki parlamenterlere kanun tasarısını anlatmaya çalıştık. Bu çalışmalar, olumlu sonuç verdi ve Araştırma Merkezimizde Hocanın başkanlığında oluşturulan metin, önemli ölçüde Meclisten geçerek kanunlaştı.

Rektör Alemdaroğlu'nun 28 Şubat dönemindeki kütüphanelere yönelik tasallutu Onu da tarifsiz biçimde üzdü. Gerçekten de; bu dönemde Üniversitenin çok önemli eserleri barındıran ihtisas kütüphaneleri ve Merkez Kütüphanesi, Moğolların 1258 yılında gerçekleştirdikleri Bağdat kütüphane yağmasına benzer şekilde tar-u mar edildi. Üniversitenin Beyazıt'dan Süleymaniye istikametine giden cadde üzerindeki Kütüphanesi 99 depremi üzerine tamir için boşaltıldı. Buradaki "Nadir Eserler Bölümü"(Bu bölümdeki eserler II. Abdülhamit Han'ın özel kitaplığıdır)

de kutulara konarak, rastgele depolara terk edildi. Yine, Hukuk ve Edebiyat Fakülteleri bünyesindeki ihtisas kütüphaneleri kapatıldı, içindeki eserler çuvallara ve kolilere dolduruldu. Gerek Merkez Kütüphaneden çıkarılan ve gerekse ihtisas kütüphanelerinden kolilere aktarılan eserlerin pek çoğu, bir zaman sonra hurda kağıt toplayıcılarının eline geçti, bir kısmı sahalarda görüldü, bir kısmı işin ticaretini yapan şahısların ellerine geçti. Vicdan sahibi insanlar, bunların bir kısmını kağıt toplayıcılarından satın alarak, Üniversiteye iade ettiler veya İstanbul Belediyesinin Kütüphanesinde toplanmasını sağladılar. Ancak, çok mühim bir kısmı çöpe gitti...

Talihsizliğe bakınız ki; Hoca, o dönem, “İstanbul Üniversitesi Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma ve Uygulama Merkezi”nin müdürü. Yukarıda zikrettiğim gibi, Rektör, hiç kimseye sormadan, kimseye görüşmeden Üniversite bünyesindeki pek çok kıymetli eseri bünyesinde barındıran ihtisas kütüphanelerinin kapatılmasını kararlaştırıyor. Bunlardan biri de Hocanın müdürü olduğu eski Devletler Hukuku Kütüphanesi... Kütüphane, 1943 yılında kurulan “Devletler Hukuku Enstitüsü”nün bünyesinde, bir Amerikan kuruluşu olan “Ford Vakfı”(Ford Foundation)nın katkıları ve eski hocalarımızın emekleri ile kuruluyor. Roma’dan Yeni Delhi’ye kadar Avrupa’nın en geniş ve gelişmiş Devletler Hukuku Kütüphanesi olarak planlanıyor. 1957’de Amerikalıların gönderdiği Arthur Rank isimli uzmanın da yardımı ile faaliyete geçiyor. Kütüphane, uluslararası anlaşmalar koleksiyonunu, bu anlaşmalarla ilgili müzakere dokümanlarını, Adalet Divanı kararlarını, Devletler Genel ve Özel Hukukuna dair pek çok kitap ve dergi koleksiyonunu ihtiva ediyor. Bu paha biçilmez eserler, Rektörün emri ile bir gün kolilere doldurularak, alt katlardaki boşluklara atılıyor. Akıbetlerini bilmiyoruz. Gülören Hanım, -sırf öğretim üyelerine oda açmak bahanesiyle yapılan- bu vandallık karşısında çaresiz kalıyor ve üzüntüsünden ağlıyor... Ben de; çaresiz ve ağlamaklı olarak Onu teselli etmeye çalışıyorum. Bu vesile ile ömrü uzun olsun dileklerimi iletiyorum...

-Kürsümüzün en renkli ve politik siması ise Yücel Sayman’dı. 77’lerde Kürsüye girdiğimde, “doktor asistan”dı. Onunla birlikte asistan olarak çalıştığımız yıllar, 12 Eylül öncesine denk düşüyor. Her gün ülkenin farklı yerlerinden çılgınlıklar geliyor ve sebepsiz yere onlarca insan öldürülüyor. Bütün moralimiz çöküyor. Okuma ve öğrenme zevkimiz yok oluyor. İnsanlığımızdan utanıyoruz. Yücel Beyle ülkeyi teslim alan anarşinin arka planını, daha da önemlisi, ülke meselelerini konuşuyoruz, tartışıyoruz. Farklı fikirde olmamıza rağmen, iyi anlaşıyoruz...

Yücel Sayman, kötülüklerin kaynağını teşkil eden kurulu düzene ve özellikle otoriteye her zaman karşı. Felsefi anlamda tam bir idealist ve anarşist. Lakin, otorite dışında her şeye dost. İnsana dost, hayvana dost, tabiata, ormana ve fikirlere dost... Türkiye'nin ender ve mühim muzdariplerinden biri. Beyni her daim zonklayan bir çile adamı, bir düşünce adamı, bir barış havarisi... 12 Eylül Rejimi Onu da biçti. Üniversiteden 1402'liklere dahil edilerek atıldı. Doğal olarak maaşı da kesildi. O tarih itibariyle mali durumunu bilmiyorum. Moda'daki evine birkaç defa gitmiştim. Bu gidişlerimde, Onun mali ve ekonomik vaziyeti konusunda bir fikir sahibi olamadım. Zaten, evin yarından fazlası kitapların işgali altındaydı. Yücel Bey de bana sadece kitaplardan bahsetmişti... Maaşı kesilmiş olmasına rağmen zengin mi, fakir mi ikilemi içinde; maaşı aldığım bir gün, Yücel Beyin Moda'daki evine gittim. Maaşımı aldığımı, bunu paylaşabileceğimi söyledim. Teklifimde son derece samimi idim. Yücel Bey teşekkür etti ve çok duygulandı. Dostluğumuz, bu hadise üzerine çok daha derinlik kazandı...

Yücel Beyle ilk birlikte katıldığımız toplantı, Ankara'daki Dış Politika Enstitüsü adlı derneğin vizelerle ilgili yaptığı toplantıdır. 12 Eylül darbesinden sonra, pek çok Türk vatandaşı Avrupa ülkelerine kaçmaya başlayınca, bu ülkeler sıra ile Türklere karşı Avrupa Konseyi'nin Vize Muafiyeti anlaşmasının seyahat serbestisine dair maddesini askıya alıyor ve Türklere vize koymaya başlıyorlar. Bunun yarattığı sorunları tartışmak ve özellikle Avrupa ülkelerini Türklere vize koymaktan vazgeçirmek için ne gibi tedbirler almak gerektiği hususunda toplantı yapılıyor, bizim Enstitü de davet ediliyor. Enstitü ikimizi görevlendiriyor. Sekiz-on saatlik toplantının neticesinde, Dernek Başkanı ve Genel Kurmay temsilcisi tarafından: *"...Avrupa ülkelerinin Türklere vize uygulaması komünistlerin ülkeden elini-kolunu sallayarak kaçmalarına karşı iyi bir tedbir olabilir... Bu itibarla belki de uygulamayı olumlu görmek lazımdır..."* mealinde bir yorum yapılırca, biz İstanbul'dan boş yere geldiğimizi fark ediyor ve süratle geldiğimiz yere dönüyoruz...

Yücel Sayman, 1996 senesinde İstanbul Barosunun başkanı seçildi. Üç dönem, başkanlığı sürdürdü. Onun başkanlık döneminde, o tarihteki İstanbul Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinin bir kararı ile belediye başkanlığından alınarak, Pınarhisar Hapishanesine gönderildi. Yücel Bey: "İstanbul Belediye Başkanını İstanbul Barosu Başkanının savunması münasip olur. Beni Başkanla görüştür." dedi ve birlikte Pınarhisar'a Tayyip Beyi ziyarete gittik. Savunma fikrini açınca, Tayyip Bey çok duygulandı. Teşekkür üstüne teşekkür

etti... Yücel Beyin ilgisini ve müzaheretini temin için, “insan” olmanız ve haksızlığa uğramanız yeterlidir. O, -kendisine oy verenlerin homurtularına kulak tıkayarak- sırf bu saikle Pınarhisar’a kadar gitti...

Yücel Sayman’la birlikte 1999 yıllarında Türkiye Barolar Birliğinin Ankara’da düzenlediği “Uluslararası Tahkim Nedir/ Ne Değildir” isimli bir sempozyuma konuşmacı olarak katıldık. Sempozyumun diğer iki konuşmacısı ise, uluslararası tahkim karşıtı Prof. Dr. Mümtaz Soysal ve Prof. Dr. Ali Ülkü Azrak idi. Sempozyumun ortalarına gelmiştik ve Yücel Bey konuşmakta idi ki; Bergama’daki siyanür kullanmak suretiyle altın çıkararak yabancı maden işletmesini protesto eden köylüler –reisleri daltonlar ile birlikte- salonu bastı ve “uluslararası tahkimden vazgeçilmesini” istediler... Oturum başkanı Tuğrul Arat, bir süre bağırıp çağırıdıktan sonra, protestocuların da oturup konuşmacıyı dinlemesini istedi. Protestocular Yücel Beyin uluslararası tahkime dair anlatılarını sakın bir şekilde aralardaki boşluğa oturarak dinleyip, bir süre sonra salonu terk ettiler.

Yücel Bey, 2002 senesinde, yaş haddinden emekli oldu. Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Devletler Özel Hukuku dersleri vermeye devam etti. Sonra da Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesine geçti. Ders vermeye burada devam ediyor. Sağlıklı günler diliyorum...

-İstanbul Hukuk Fakültesinde “asistanlık”la başlayan akademik hayatımda karşılaştığım en ilginç simalardan biri de komşu Kürsü Devletler Umumi Hukukundan rahmetli Aslan Gündüz idi. 77 yılında birkaç ay ara ile İstanbul Hukuk Fakültesi’nde asistan olduk. O, Devletler Umumi Hukuku asistanı, ben Devletler Hususi... “Devletler Hukuku Enstitüsü”nde buluşmuştuk. Enstitü’nün hiçbir zaman ısınmayan en kuzeyindeki bilmem kaç metre kare genişliğindeki odasında masamız vardı. Yıllarca burada yan yana oturduk. “Üç kitap imtihanları”na, doktora yeterlilik sınavına birlikte hazırlandık. Üniversitenin kan gölüne döndüğü, Türkiye’nin en kanlı, en acımasız yıllarını birbirimize yaslanarak, birbirimizi destekleyerek ve kollayarak geçirdik.

Aslan, Elazığ’ın Palu ilçesine bağlı yoksul bir köyde doğmuş. İlkokuldan sonra Devlet Demiryolları çırak okulunda okumuş ve buradan mezun olduktan sonra Devlet Demir Yolları atölyelerinde işçi olarak çalışmaya başlamış. Burada işçi olarak çalışırken, “gece lisesi”ni bitirmiş. İstanbul Hukuk Fakültesine buradan gelmiş... Yani, rahmetli Aslan; hayatın inanılmaz engellerini aşarak, “eli nasırlı bir

işçi” olarak Hukuk Fakültesine öğrenci olarak geliyor. O çift numaraydı, ben ise tek... Bu sebeple öğrencilik yıllarında tanışmadık. Asistanlık yıllarımızın önemli bir kısmının geçtiği Devletler Hukuku Enstitüsü'nün en kuzeyindeki hiç ısınmayan müşterek odamızda tanıştık.

1981'de kısa dönem olarak askere gittim. Aslan bir ay erken müracaat ettiği için kısa dönem askerlikten yararlanamadı, 18 ay askerlik yaptı. Ben askerlik dönüşü bir dilekçe ile bıraktığımız yerden asistanlık görevine devam ettim. 18 ay sonra Aslan döndüğünde ise “mevzuat” değişti ve Aslan'ın Üniversite ile ilişkisi kesildi. O, hem uzun dönem askerlik yapmış, hem de Üniversitedeki görevinden olmuştu! Aylarca işsiz kaldı. Pek çok tanıdığım özel sektör kuruluşuna Aslan adına iş müracaatları yaptım. Daha çok yurt dışı müteahhitlik şirketlerinde Onun için iş aradım. Rahmetli Aslan bu şirketlerin birkaçında mülakatlara katıldı, fakat olmadı. Aslan Beyin iş dünyası ile teması işte böyle bir talihsizlikle başladı!... Yaklaşık olarak bir buçuk yıl sonra Kürsü tekrardan imtihan açtı ve Aslan'ı tekrar asistan aldılar. Hatta asistanlık yazılı imtihanını benim de gözetmen olarak görevli olduğum 5 Nolu amfide lisans öğrencileri ile birlikte yaptılar. Çok sıkılmış ve utanmıştım. Sadece sınav süresince Aslan'la yüz yüze gelmemeye çalıştım...

Aslan, bir buçuk yıl sonra tekrar Devletler Hukuku Enstitüsü'nün hiçbir zaman ısınmayan en kuzeyindeki odamızda yerini aldı. O, her sabah Üniversiteye erkenden gelerek ve üzerine bir battaniye alarak çalışırdı. Ve nihayet Aslan doktora tezini tamamladığında İdareden savunma günü talep etti. Fakat, her defasında jürideki hocalardan biri ya hastalandı, ya yurt dışına gitti veya emekliliği geldi... Yani, jüri bir türlü toplanamadı. Hayli aksiliklerden sonra jüri toplandı ve rahmetli Aslan doktora savunmasını yapmaya başladı. Bu sefer de savunma sırasında kayda değer bir deprem oldu. Jürideki hocalarımız dahil herkes kaçışmaya başlayınca, benim aklıma yine Aslan'ın o şaşırtıcı kader çizgisi geldi... On beş-yirmi dakikalık aradan sonra jüri yerini aldı ve Aslan savunmasını tamamlayarak 05.07.1983 günü “hukuk doktoru” oldu. Jürinin kararından sonra, o günün asistanları Prof. Dr. Cevdet Yavuz, Prof. Dr. Abdülkadir Arpacı, Prof. Dr. Tankut Centel, Prof. Dr. Burhan Kuzu ve ben tebriklerimizi sunduk. Rahmetli Aslan'a “lütfen” İstanbul Hukuk Fakültesine tekrar dönme ve hukuk doktoru olma imkanı veren kadere de “yüreğlerimiz ağzımızda” teşekkürlerimizi sunduk...



Prof. Aslan Gündüz, Türkiye'nin Devletler Hukuku alanına giren aktüel uluslararası hukuk sorunları hakkında ciddi yazılar yazdı. Fikir ve düşüncelerine etkinlik kazandırmak için genellikle yazılarını İngilizce yazdı. Özellikle devletlerin ulusal güvenliği, insan hakları ve demokrasi, kıta sahanlığı, adalar ve ege meselesi... gibi konularda Türkiye'de ve yurt dışında monografi ve makaleler yayınladı; tezler hazırladı. Yazıları ve fikirleri ile pek çok uluslararası hukuk meselesinde Devletimize yol gösterdi. Yirmi beş-otuz yıllık gayretini milletimiz için karşılıksız ortaya koydu.

Prof. Aslan Gündüz, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinde asistan, doçent ve profesör olarak 1977'den ölümüne kadar dersler verdi. 1995 senesinden itibaren Strazburg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye'nin avukatlığını yaptı. İnsan Hakları Hukuku ve Anglo-Sakson geleneğinin geliştirdiği savunma teknikleri konusunda ciddi bir bilgi ve tecrübesi vardı. 1996'lardan sonra birlikte bazı uluslararası tahkim davalarında avukatlık yaptık. Rahmetli Aslan, mükemmel İngilizce konuşurdu. Birlikte davalı avukatı olarak katıldığımız Viyana'daki bir uluslararası tahkim yargılamasında, davacı vekilleri "lisan" olarak Aslan Beye yetişemediler. Tartışmalar sadece ABD'de doktora yapmış Avusturyalı başhakem ile Aslan arasında cereyan etmeye başladı... Sonra, davacı vekilleri Mahkemedен "yavaş ve anlaşılır bir İngilizce" ile yargılamanın yürütülmesi için ricada bulundular! Davacı, sonraki celselere de Amerikalı ve Viyanalı avukatlarını getirdi.

Prof. Aslan Gündüz'le 2001-Mayısında Exeter Üniversitesine birlikte gittik. Muhtemelen bu birlikte son yurt dışı seyahatimiz oldu. Aslan, 4 Mayıs 2001 günü daha evvel vefat etmiş ve Marmara Üniversitesi AB Enstitüsünde Aslan Bey ile birlikte çalışmış olan Prof. Dr. Dominik Lasok onuruna Exeter Üniversitesinde bir konferans verdi. Konu: Türkiye-AB İlişkileri idi. Exeter Üniversitesinin en büyük salonu dolmuştu. Aslan Beyin iki buçuk saatlik mükemmel konferansını, Prof. Lasok'un öğretim üyesi dostları ve yaşlı eşi ile birlikte izledik. Exeter'dan dönüşümüzden birkaç gün sonra, Aslan Bey, Paris'teki Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Mahkemesinde başlatılan birkaç telekomünikasyon davasında Ulaştırma Bakanlığı ve Telekomünikasyon kurumu tarafından hakem olarak atandı. Bu sırada hastalığı da ilerledi. Ancak rahmetli Aslan Bakanlığı ve avukatlarını hiçbir zaman yalnız bırakmadı; duruşmalara doktor adayı oğlunun eşliğinde ve Onun desteği ile eksiksiz katıldı.

Aslan, can kardeşimdi. 2002 yılının son günleriydi. Beyoğlu/Tepebaşı'ndaki ofisime geldi. Rengi sararmış, iştahı kaçmıştı. Aysel Hanımın hazırladığı öğle yemeğini ancak ısrarımızla ve güçlkle yedi. Midesinden rahatsızdı. Sonra, o tarihte tıp talebesi olan oğlu Hastaneye götürdü, filmler çekildi. Teşhis kötüydü... Ameliyatlar olduysa da fayda etmedi. Aslan, 20 Ocak 2004 günü vefat etti. Vefat ettiği gün, ziyaret için defaatle gittiğim Çapa Tıp Fakültesindeki odasına, kendimi toparlayıp, giremedim... Onun acı çeken, "küçülmüş" vücudunu son kez görmeye yüreğim yetmedi. Şiddetli bir yağmur altında, o "küçülmüş" vücudunu Küçükyalı mezarlığına defnettik. Allah, rahmetini esirgemesin...



*Prof. Şanlı ve rahmetli Rahmetli Prof. Dr. Aslan Gündüz'ün İGDAŞ'ın bir davası dolayısıyla gittikleri Viyana'da çekilmiş fotoğrafları. Fotoğraftakiler: (Soldan Sağa) Prof. Şanlı, İGDAŞ Baş Hukuk Müşaviri Eyüp Karagülle, Prof. Dr. Aslan Gündüz, Prof. Dr. Cevdet Yavuz*

30. Ülkemizdeki akademik hayatın tashihe muhtaç pek çok tarafları var. Hukuk Fakültelerimizdeki derslerimiz, "takrir" esasına dayanıyor. Yani, her dönem hoca, hoca olduğu günden beri tekrarladığı gibi, konuları tek taraflı anlatıyor; öğrenci dinliyor... Üniversitede kırk yıl kalmış iseniz, kırk yıl bu şekilde devam ediyor! Akademi sistemimiz, gelişmiş ülkelerdeki verimliliğe, etkinliğe ve dönüştürücülüğe sahip değil. Mesela; Yunanistan dahil, Avrupa ülkelerinin önemli bir kısmında, hukuk fakültesindeki hocalar, -akademideki görevleri yanında- mahkemelerde hakim olarak görev yaparlar. Bu, Avrupa ülkelerindeki adalet sisteminin kalitesini önemli ölçüde arttırmaktadır. Daha da önemlisi, hocanın gerçek hayatla temasını sağlamakta, onun hayattan kopuk tamamen teorik dersler yapmasının önüne

geçmektedir. ABD’de ise, hukuk fakülteleri, proje bazında davalar alır, bu davalarda duayen ve avukat sıfatı da bulunan hoca nezaretinde lisans ve yüksek lisans öğrencileri çalışarak pratiklerini geliştirir. Dava kazanıldığında, fakülte de önemli bir gelir elde eder. Günümüzde, gelişmiş ülkelerdeki üniversite sisteminin en belirgin vasfı, projeler üstlenerek bilgi üretmeleri ve bu bilgi üzerinden gelir yaratmalarıdır. Bizim, üniversite anlayışımız henüz bunların uzağındadır. Üniversite sistemimiz, bilmem kaç yıldır, öğretim üyelerinin dışarıda çalışıp çalışmayacakları meselesini dahi çözememiştir. Bugün, üniversite dışında kendi meslekleri ile ilgili alanlarda çalışanlar, yaptıkları bu işin legal mi, yoksa kaçak mı olduğundan emin değiller.

Doçent olduktan sonra, ben de tahrir esasına dayanan, yani her yıl tek taraflı olarak amfide tekrarladığımız derslerden sıkılmaya başladım ve üniversite dışındaki gerçek hayatı merak etmeye başladım. İlk teşebbüsüm, TOBB(Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği) Genel Sekreterliği ile ilgili oldu... 58 ve 59. Hükümetlerde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı yapan Ali Coşkun, 4 Haziran 1986’da seçimleri kazanarak TOBB Başkanı oldu. Ali Beyle tanışıyoruz ve ara sıra görüşüyoruz. Başkan seçildiğinde, beni TOBB’a davet ediyor ve Genel Sekreter olmamı istiyor. Genel Sekreterlik çok aktif ve etkin bir makam. Başkan, sembolik işlerle meşgul ve protokolden protokole koşuyor. Kurumu, esas itibariyle Genel Sekreter yönetiyor. Tüm birimler de ona bağlı. Ali Bey, “mevcut Genel Sekreterin dört-beş ay sonra emekli olacağını, bunu beklememiz gerektiğini, benim şimdilik bir daire başkanı olarak atanmamı ve Genel Sekreterin emekliliğinden sonra da buraya atanmamın doğru olacağını” belirtti. Ben de tamam dedim. Bu sebeple Üniversite ve YÖK’ten izin, TOBB’da bir daire başkanlığına atanmak üzere talep edildi. YÖK’ten izin çıkmadı. YÖK’ün 16.12.1986 Tarih ve 22877 Sayılı yazılarında, TOBB’da daire başkanı olarak görevlendirilmem uygun bulunmadı... Böylece, üniversite dışındaki ilk arayışım, hüsrarla sonuçlanmış oldu. İkinci teşebbüsüm ise, 1987 senesinde TÜPRAŞ Genel Müdür Yardımcılığı makamı ile ilgili oldu. TÜPRAŞ, o tarihte Türkiye’nin en büyük şirketi ve ülkedeki tüm petrol, petrol rafinerileri ve petrokimya tesislerinin bağlı olduğu kurumdu. Hisseleri TPAO’ya aitti. Başbakan’a bağlı Devlet Bakanlarından biri tarafından yönetiliyordu. O da ANAP Hükümetinin bir üyesi olan Devlet Bakanı Kazık Oksay’dı. Bakan, yakın arkadaşı olan Marmara Üniversitesi Rektörü rahmetli Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız’ı arıyor ve TÜPRAŞ’a genel müdür yardımcısı yapmak üzere vasıflı bir hukukçuya ihtiyaçları olduğunu, çünkü uluslararası satışlarla

İlgili ciddi devletlerarası özel hukuk sorunları yaşadıklarını dile getirerek bu konuda yardım istiyor. Hakkı Dursun Hoca, Prof. Nomer vasıtasıyla bana ulaşıyor ve Hoca ile Rektörlükte görüşüyoruz ve ben teklifi kabul ettiğimi bildiriyorum. Sonra, Ankara'da Başbakanlık'ta bakanla görüşüyorum ve işlemleri başlatıyoruz. İstanbul Üniversitesinin, benim, Üniversiteler Kanununun 38. Maddesine göre TÜPRAŞ Genel Müdür Yardımcısı olarak Başbakanlıkta görevlendirmem için yazdığı yazıya, YÖK; 22.07.1987 tarihli yazısı ile olumlu cevap veriyor ve böylece iznim çıkıyor. Sadece, TÜPRAŞ'la bir "sözleşme" yapıp, işe başlayacağım... Bu sırada, Başbakanlıkta "danışman" sıfatını taşıyan ve yargılanarak suçlu bulunup hapse atılan eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'dan kalma Manisa/Demirci'li bir arkadaşım(Hemşehrim) da var. Ben, bu arkadaşımın işlemlerin tamamlanması ve hızlanması için gayret sarfettiğini düşünüyorum. Aksi bir durum oluyor... Danışman, benim 1974'lerde, yani o tarihten 13 yıl evvel çıkardığım "Hasret Dergisi"nden bir tomar alarak, Bakana çıkıyor ve benim hakkımda korkunç şeyler anlatıyor... Bakan korkuyor. Derhal, vazgeçiyor. Ertesi hafta telefonlarıma çıkmıyor... Böylece, üniversite dışındaki arayışlarımın ikincisi olan TÜPRAŞ Genel Müdür Yardımcılığı hayalim de yerle bir oluyor!

31. 1989'larda yolum yine İngiltere'ye düşüyor. Bu sefer, Southampton Üniversitesinde misafir hoca(Visiting Professor) olarak çalışıyorum. Dev korulukların arasındaki bu Üniversitede nefes alıyorum... Burada, aynı zamanda, doçentlik çalışmamı yapıyorum. Southampton'dan hafızamda kalan en önemli iz: Prof. Charles Deppattistadır. Hukuk Fakültesi'nin Deniz Ticaret Hukuku bölümünün başında, Üniversitenin en meşhur hocası. Hoca ile tanışıyoruz ve sık sık kahve içiyoruz. Sonraki yıllarda, İstanbul Hukuktan mezun ve İngiltere'de Deniz Ticaret Hukukunda master veya doktora yapmak isteyen pek çok öğrencimi birer referans mektubu ile Hocaya gönderdim... Öğrenciler üzerinden uzun süre selamını aldım. Üniversiteden benim gibi emekli olmuş ve şu an aktif olarak uluslararası deniz hukuku ihtilaflarında hakemlik yapıyor...

32. Kırk yıllık üniversite hayatımda, kendi Fakültem'den ayrı olarak bir çok yere derse gittim. YÖK, 1983'lerde hocalar için "rotasyon" getirdi. Hocalar, ihtiyaç olan üniversitelere zorunlu olarak belli sürelerle derse gidecekler... O yıllar, Diyarbakır Hukuk açıldı ve son sınıf öğrencilerine Devletler Özel Hukuku dersinin okutulması gündeme geldi. Kürsüdeki hocalarımız birer defa gittiler, sonra; en genç üye sıfatıyla işi tamamen bana bıraktılar. Ben, üç yıl süre ile ayda

bir defa gitmek ve her gittiğimde de üç gün kalmak şeklinde dersleri ikmal ettim. 84 veya 85 mezunlarının yıl sonunda çıkardıkları bir albüm hala hatırımdadır. Albümdeki “Uçan Hocalar” başlığını taşıyan bir karikatüre göre, hocanın uçağı Hukuk Fakültesinin olduğu Bağlar semti üzerinde alçalıyor ve tam bu sırada hoca uçağın penceresinden “çocuklar, ceza hukuku kitabımın 1 ila 450. sayfalarını okuyunuz” diye sesleniyor. Uçak yükseliyor... Bu karikatür biz uçan hocaları ve derse gittiğimiz üniversitelerin durumunu çok güzel resmediyor. Kuşkusuz, ben de uçakla gidip uçakla dönüyorum. Türk üniversite geleneğine ıstılah olarak giren “uçan hocalar” tabiri, o dönemden miras kalmıştır. Sonraki yıllarda, İstanbul İktisat ve Siyasal Bilgiler Fakültelerine, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesine de derslere gittim. Buralardan mezun pek çok öğrencim var. En büyük sevincimiz ve sermayemiz de budur...

33. 1994 yılında ise İstanbul Belediye seçimleri yapıldı ve önceden tanıştığımız Recep T. Erdoğan % 25 civarında oy alarak başkan seçildi. Seçim öncesi tahminler, İlhan Kesici veya Bedrettin Dalan'ın kazanacağı yönünde idi. O tarihteki hakim medyanın, bu adaylara destek zımınında yaptığı, -Erdoğan'ın gecekonduda oturduğu, hatta tapusuz taşınmaz edindiği... vs. gibi tahfif edici- haberler, kamuoyunda ters tepki yarattı ve Refah Partisi adayı seçimi kazandı. Seçimlere yaklaşık bir ay kala, propaganda kapsamında aday Erdoğan ve benim de katıldığım Tarabya Otelinin en büyük salonunda “Anayasa Hukuku Meseleleri” isimli bir toplantı düzenleniyor. Toplantıyı Hukuk'tan talebem olan bir hanımefendinin başında olduğu Kadın Kolları tertipliyor. Sabah dokuz sularında toplantı salonuna vardığımda, gözlerime inanmadım. Erdoğan'a hiç itibar etmeyen, haberlerde hiç yer vermeyen hakim basından onlarca, belki de yüzlerce gazeteci, fotoğraf makinalarının deklanşörü açık salonun kapısındalar... Kürsüde yerimizi aldığımızda, Tayyip Bey'e eğilip: “Yarın, tüm gazetelerde siz varsınız. İyi ki bu toplantıyı düşünmüşsünüz... Tanıtım bakımından oldukça yararlı olacak...” gibi sözler sarf ettim. Birkaç saniye sonra, gazeteci ordusu salonu terk ederek, ana girişe doğru koşuştular... Meğer, eski bir manken olan ve o günlerde başörtüsü takan Gülay Pınarbaşı da dinleyici olarak salona geliyormuş. Gazeteciler Onun peşindeler. Nitekim, konuşmaların ortasında eski manken çıkınca, salonda gazeteci falan kalmadı. Ertesi günkü gazetelerde de toplantıdaki konuşmalarla ilgili tek bir satır çıkmadı...

Belediye Başkanı Erdoğan başkan olunca, “Başkan Danışmanlığı” teklifinde bulundu. Hukuk konularında Başkana yardımcı olacağız. Üniversitenin 38.

maddeye dayanan izin kararı, 7.7.1994 tarihinde olumlu olarak çıkıyor ve bana tebliğ ediliyor. O tarihte Belediye’de dev hukuki meseleler var: Koç Üniversitesinin orman arazisine izinsiz yapılar yaptığı, Beykoz Konaklarının orman arazisine izinsiz inşa edildiği, yine Acarların orman arazisine izinsiz yüzlerce villa inşa ettiği iddialarına dayanan odalar dolusu dosya ile Dünya Bankası kredisi ile başlatılan ve kredi bittiği için yarım kalan atık-su arıtma tesisleri ile ilgili dosyalar ve bunlardan kaynaklanan onlarca tahkim uyuşmazlığı... Belediyedeki danışmanlık dönemi, benim için üniversite dışındaki hayatı tanımak bakımından büyük yararlar sağlamıştır.

34. Üniversite dışında iktisap ettiğim asıl özel sektör tecrübesi, THY sayesinde olmuştur. 2003 başlarında, THY yönetimine seçildim. O tarihte THY, 57 küsur uçağa sahip, etnik trafiğe dayalı seferler yapan küçük bir havayolu şirketi. Sürekli zarar yatan, zararları da KİT açıkları kapsamında Devlet tarafından kapatılan bir kamu şirketi... THY’nin hisselerine sahip Yönetim, 2003 başlarında, -kamu hayatında pek rastlanmayacak biçimde- liyakat sahibi insanlardan oluşan bir yönetim kurulu oluşturuyor. İlk yönetim kurulu: Abdurrahman Gündoğdu, Candan Karlıtekin, Hamdi Topçu, Atilla Öksüz, Ömer Dinçer, Mehmet Büyükekşi ve benden oluşuyor. Abdurrahman Gündoğdu genel müdürümüz. ABD’de uçak mühendisliği konusunda master yapmış, İTÜ kökenli bir yüksek mühendis. Daha evvel İstanbul Belediyesi’nin Ulaşım AŞ. isimli şirketinde genel müdürlük yapmış. Prof. Dr. Ömer Dinçer ise işletme yönetimi hocası ve çok önemli özel sektör tecrübesi var. Mehmet Büyükekşi, aynı zamanda, Türk ihracatçılarının ana örgütü olan TİM’in(Türkiye İhracatçılar Meclisi) Başkanı. Atilla Öksüz ise emekli pilot ve tümgeneral. Candan Karlıtekin, ABD’nin en önemli üniversitelerinden birinde iktisat/işletme alanında doktora yapmış, eski DESİYAB(Devlet Sanayi ve Yatırım Bankası) Genel Müdürü ve İstanbul Belediyesinin eski İştirakler Daire Başkanı. Hamdi Topçu, mali müşavir. İlginçtir ki; yönetimde, havacılığa en yakın ben gözüküyorum. Çünkü, benim doçentlik tezim: “Uluslararası Sivil Havacılık Davalarında Mahkemelerin Yargı Yetkisi ve Uygulanacak Hukuk” ismini taşıyor... Sonraki yıllarda, yönetimdeki arkadaşlar, konulara inanılmaz derecede vukuf sağladılar, başlangıçta eleştirenler sonradan mahcup oldular.





2013 tarihi itibariyle THY yönetimi: (Soldan Sağa) Abdurrahman Gündoğdu, Dr. Candan Karltekin, Hamdi Topçu, Em. Tümgeneral Atilla Öksüz, Prof. Dr. Cemal Şanlı, Prof. Dr. Ömer Dinçer

On bir yıl yönetiminde bulunduğum ve aynı zamanda yönetim kurulu başkan vekilliği ve icra kurulu üyeliği yaptığım THY’de çok ciddi başarılar elde ettik. 2003 yılında etnik trafiğe dayalı taşımacılık yapan, her yıl zarar açıklayan o küçük şirket, 2014’lerde, dünyanın önemli havayolu şirketleri arasına girdi. Dünyanın en çok destinasyonu (Uçuş Noktası) olan havayolu şirketi oldu. Mesela, Almanya’da Lufthansa’nın uçuş noktalarından daha fazla uçuş noktasına sahip oldu. Bütün yıllarda kâr etti. 30.000’e yakın istihdam sağladı. Hazırladığımız uçuş ağı (network) sayesinde, enternasyonal yolcu sayısı % 60’lara ulaştı. Uçak sayısı, 270’lere ulaştı. Transfer ettiği yolcu sayısı, yıllık 900.000’den 16.5 milyona ulaştı. Yıllık faaliyet geliri: 1.2 milyar USD’den 17 milyar USD’na ulaştı. Ve THY, Türkiye’nin tek uluslararası markası haline geldi. Kâr ederken, istihdam sağlarken ve neticeten başarılı olurken izlenen süreçleri gözlemlemek ve hatta bu süreçlerin arkasındaki kararları almış insanlar olarak gözlemlemek, akademik hayatın merkezini teşkil eden ders vermekten çok farklı bir heyecan veriyor. Size, inanılmaz tecrübeler sunuyor. Burada, daha gerçekçi bir hayatla yüz yüzesiniz. Batmanız da çıkmanız da mümkün. Hem rezil, hem vezir olma şansınız var.

Nasıl başarılı olduk? Burada zikre değer pek çok faktör var. Bunları saymaya ve analizini yapmaya işbu anı/biyografi yazısının hacmi müsaade etmiyor. Bu sebeple bunları geçiyorum. Sadece, kamuoyunun yakinen bildiği bazı kararlarımızdan tekraren bahsedebilirim: Birincisi, THY'nin % 50'den fazla hissesinin özelleştirilmesini sağlayarak, Şirketin KİT statüsünden çıkartılarak özel hukuk hükümlerine tabi olmasını sağladık ve böylece Şirket karar süreçlerini hızlandırdık. Bürokratik usulleri tamamlayarak altı ay sonra piyasadan satın alabileceğiniz veya kiralayabileceğiniz uçağın satın alma veya kiralama süresini iki saate indirdik!... Bu, Şirkete inanılmaz bir hareket kabiliyeti kazandırdı. İkincisi, bol miktarda uzun gövdeli uçaklar alarak, Atlantik uçuşlarını arttırdık. Bu, enternasyonal yolcu trafiğimizi büyüttü. Üçüncüsü, ikramları geliştirerek inanılmaz bir müşteri memnuniyetine ulaştık. Bu, yolcu sayısında patlama yarattı. Binlerce enternasyonal yolcu sırf THY-DOCO yolcu salonunda pide yiyebilmek için THY'nin bağımlı yolcusu oldu. Dördüncüsü, 2007/2008 krizinde dünyadaki hava yolu şirketleri küçülürken, biz büyüme kararları aldık. İflaslarla açığa çıkan pek çok uçağı elverişli şartlarda satın aldık veya kiraladık. Beşincisi, Dünya üzerindeki üç havayolu ittifakından biri olan Star Alliance (Star İttifakı)'a üye olduk. Böylece, THY'nin enternasyonal bir hava yolu şirketi olduğu intibasını derinleştirdik. Altıncısı, THY'nin paydaş olduğu çok önemli iştirakler oluşturduk. Bu yolla ciddi kârlar elde ettik. Mesela; uçaklarımızın yakıt ihtiyacını karşılamak üzere THY/OPET ortaklığını kurduk. Böylece, yakıttan elde edilen karın % 50'sine iştirakimiz vasıtasıyla sahip olduk. Yine, ikram sektöründe THY/DOCO isimli şirketi kurarak, ikramdan elde edilen karın % 50'sini THY'ye kazandırdık. Yedincisi, Şirkete ve Onun iştiraklerine liyakat sahibi insanları atadık. Ve, başarılı olduk...

THY'de yönetim ve icra kurulu üyeliği yaptığım dönemde, Şirket işleri ile ilgili olarak sayısız ülkeye seyahat etmek zorunda kaldım. Bu seyahatlerin bir kısmı hat açılışları ile ilgilidir. Bir kısmı uçuş hakkı alabilmek için öncelikle yapılması gereken anlaşma ve görüşmelerle ilgilidir. Bir kısmı sponsorluk anlaşmalarının imza törenleri ile ilgilidir. Bir kısmı da Şirketi alakadar eden değişik toplantılarla ilgilidir. Bu dönemde, THY'nin imajını yükseltmek ve böylece yolcu sayısını artırmak için Barselona Futbol Kulübü, Manchester United Futbol Kulübü, Euroleague, ünlü basketçi Kobe Bryant, Kevin Costner, Lionel Messi, Didier Drogba... gibi enternasyonal planda bilinen pek çok isimle sponsorluk anlaşmaları imzaladık. Bunlar, THY'nin yolcu sayısını inanılmaz rakamlara ulaştırdı.



*THY ile ünlü basketçi Kobe Bryant arasındaki sponsorluk anlaşmasının imza töreni dolayısıyla çekilmiş bir resim. Soldan Sağa: Prof. Dr. Cemal Şanlı, Hamdi Topçu, Kobe Bryant, İsmail Gerçek, Naci Ağbal*



*THY ile Manchester United Kulübü arasında akdedilen sponsorluk anlaşmasının imza töreninde çekilmiş bir resim. Soldan Sağa: Darren Fletcher, Prof. Dr. Cemal Şanlı, Manchester United Futbol Kulübü'nün ikinci başkanı David Gill, Hamdi Topçu, Wayne Rooney, Mehmet Büyükekeşi, Nani (Luís Carlos Almeida da Cunha)*

Bugün, Şirketin eski performansında olmadığını haricen müşahede ediyorum. Kuşkusuz, bu gerilemede, benim ayrılmamdan sonraki tarihlerde gerçekleşen hava alanı bombalamaları ve özellikle son yıllarda ortaya çıkan pandemi, büyük pay sahibidir. Temennim, 11 yıl emek verdiğimiz THY'nin ileride tekrar güzel günlere dönmesidir.

35. İstanbul Şehir Üniversitesi tecrübesi de benim için son derece kıymetli olmuştur. 2008-2015 yılları arasında, yani 7 yıl, İstanbul Şehir Üniversitesi Mütevelli Heyetinde bulundum. Eski Adalet Bakanlarından Oltan Sungurlu Heyet başkanıydı. Çok verimli çalışmalar yaptık. Öğrencilerinin yarıya yakını dünyanın muhtelif ülkelerinden gelen bu Üniversite, Türkiye'deki vakıf üniversiteleri arasında en iyilerden birisi oldu. Ve, "üniversite" kavramına en yakın oldu. Öğrenciler ve hocalar bilimsel bakımdan özgürdü. Bu sebeple, kısa zamanda ilginç araştırmalar ve ilginç eserler ortaya koydular... Akademik olmayan gerekçelerle kapatıldı. Ülkedeki kısır ve verimsiz politik tartışmaların kurbanı oldu. Böylece, ülkemiz çok önemli bir değerini yitirmiş oldu...

Talebelik yıllarında burs aldığım Türk Petrol Vakfı'na da yaklaşık 35 sene sonra(2014 yıllarında) Mütevelli Heyet üyesi oldum. Bu görevim halen devam etmektedir. Bunu, bir ahde vefa olarak görüyorum. Vakıf, rahmetli Aydın Bolak'ın son yıllarda maruz kaldığı ekonomik zorluklar ve sonra da vefatı üzerine hayli gücünü yitirmiş olsa da; yüzlerce üniversite öğrencisine burs desteği vermeye devam etmektedir.

36. Ve, nihayet 2017'de nüfus kaydımdaki doğum tarihine göre 40 yıl emek verdiğim ve ümitlerimi gömdüğüm İstanbul Hukuk'tan acı-tatlı pek çok hatıramı orada bırakarak emekli oldum. 1977 senesinde tek asistan olarak girdiğim Kürsüden, 40 yıl sonra sayısız asistan(Araştırma Görevlisi) ve öğretim üyesi bırakarak, ayrıldım. Uzun süre Anabilim Dalı Başkanlığı ve Enstitü Müdürlüğü yaptığım Devletler Özel Hukuku Kürsüsünü, genç meslektaşlarıma bırakarak ayrıldım...





*Prof. Şanlı'nın emekli olduğu 2017 senesinde İstanbul Hukuk Fakültesi Devletler Özel Hukuku Kürsüsü. Ayaktakiler Soldan Sağa: Dr. Cemre Tüysüz, Arş. Gör. Melis Aşar, Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra Zeynep Erden, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif Ulusu, Doç. Dr. İnci Ataman Figanmeşe, Ahmet Özaktaş, Prof. Dr. Faruk Kerem Giray, Dr. Öğr. Üyesi Mine Tan Dehmen, Prof. Dr. Emre Esen, Dr. Rümeyza Partalçı Oturanlar Soldan Sağa: Prof. Dr. B. Bahadır Erdem, Prof. Dr. Cemal Şanlı, Prof. Dr. Günseli Öztekin Gelgel*

40 yıllık akademik hayatımda, bir kez olsun derslerimi ihmal etmedim, bir kez olsun derse geç girmedim. 12 Eylül öncesi ve sonrası dahil, cari üniversite düzeninin talimatı doğrultusunda sakalı veya tıraşı dolayısıyla hiçbir öğrenci hakkında zabıt tutmadım. Yine, 28 Şubat generallerinin buyrukları doğrultusunda başörtülü oldukları için hiçbir kız öğrencimizle ilgili zabıt tutmadım, işlem yapmadım. Bu pozisyonlarda hep, asistanın ve öğretim üyesinin görevleri arasında zaptiye görevinin bulunmadığını söyleyerek, kendimi savundum. Bunlara Tanrı şahittir...

Üniversite hayatının kahrını çekmeye devam eden bütün meslektaşlarıma ve geride bıraktığım genç Kürsü mensuplarına bu vesile ile güzel günler diliyorum. Allah yolunuzu aydınlık eylesin...

15.02.2021

Prof. Dr. Cemal ŞANLI

**Prof. Dr. Cemal Şanlı'nın klasik özgeçmişini, bu kapsamda 40 yıllık akademik hayatında gerçekleştirdiği mesleki çalışmalarını, bir liste halinde ve kronolojik çerçeve içerisinde aşağıda bulabilirsiniz:**

- Manisa doğumludur. 1972-1973 öğretim yılında Denizli lisesinden mezun olmuş ve aynı yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girmiştir. İstanbul Hukuk Fakültesinden 1976-1977 öğretim yılında mezun olmuştur.

1977-Aralık'ında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Özel Hukuk Kürsüsüne asistan olmuştur. 07.05.1985'te "MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE ESASA UYGULANACAK HUKUK" (Applicable Law in International Commercial Arbitration) adlı tezle "Hukuk Doktoru" unvanını almıştır. Uluslararası Tahkime ilişkin doktora tezini, Londra Üniversitesi'ne bağlı "Institute of Advanced Legal Studies"te tamamlamıştır. Aynı Üniversite'de 1987 yılında yardımcı doçent, 1990 yılında doçent olmuştur. 1996'da ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Özel Hukuk Ana Bilim Dalında Profesör olmuştur.

Uzun süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Başkanlığı ve İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma ve Uygulama Merkezi müdürlüğü görevlerini ifa etmiştir.

2017 yılında emekli olmuştur.

Prof. ŞANLI, İstanbul Barosuna kayıtlı avukattır.

Prof. Dr. Cemal ŞANLI, 2003-2014 yılları arasında THY Yönetim Kurulu ve İcra Kurulu Üyelikleri yapmıştır.

Evli ve 4 çocuk babasıdır.

Prof. ŞANLI, avukatlık yapmaktadır. "ŞANLI Hukuk Bürosu" nun kurucusudur.

**I-Prof. ŞANLI'nın Uluslararası Özel Hukuk konularında ve özellikle "Uluslararası Tahkim" alanında yayınlanmış pek çok kitap, makale ve monografisi bulunmaktadır.**



**Bunların başlıcaları şunlardır:**

-Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk, (İş Bankası, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü yayını) Ankara-1986,

-Uluslararası Sivil Havacılık Davalarında Mahkemelerin Yargı Yetkisi ve Uygulanacak Hukuk, İstanbul-1992,

-Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Bası, İstanbul-2019,

-Milletlerarası Özel Hukuk, (Prof. Dr. Emre ESEN – Doç. Dr. İnci Ataman FİĞANMEŞE ile birlikte), 8. Bası, İstanbul-2020,

-Türk Milletlerarası Özel Hukuk Mevzuatı, 18. Bası, İstanbul-2020 (Prof. Dr. Aysel ÇELİKEL ve Prof. Dr. Emre ESEN ile birlikte),

-Uluslararası Ticaret Hukuku, 5. Bası, İstanbul-2006 (Prof. Dr. Nuray EKŞİ ile birlikte),

-Devletler Hususi Hukuku 18. Bası, İstanbul-2010 (Prof. Dr. Ergin NOMER ile birlikte),

-Hukuki Mütalaalarım, 1. Bası, Ankara-2016,

- Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri (Çok Taraflı Sözleşmeler),C.1, C.2, (Prof. Dr. Aysel Çelikel – Prof. Dr. Günseli Öztekin Gelgel – Prof. Dr. Bahadır Erdem – Doç. Dr. İnci Ataman Figanmeşe – Doç. Dr. Kerem Giray ile birlikte), 1. Bası, İstanbul-2005,

- “21 Nisan 1961 Tarihli Avrupa Anlaşması ve Türk Tahkim Hukuku”, Avrupa (Cenevre) – New York Anlaşmaları ve Türk Tahkim Hukuku Sempozyumu, Ankara-1990,

-“Yatırım Uyuşmazlıklarının Hallinde Tahkim Usulü ve Karşılaşılan Sorunlar”, Ekonomik ve Finansal İşbirliğinin Geliştirilmesinde Hukuki İhtilafların Çözümlemesi Sempozyumu – Bildiriler/Panel, İstanbul 18/19 Haziran, 1998

-“Yabancı Veraset İlamlarının Türk Mahkemelerinde “Tanınması” veya “Delil” Olarak Kullanılması”, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu’na Armağan, İstanbul 1990.

-“Konişmentonun Devri, Alacağın Temliki ve “Perdeyi Kaldırma Teorisi” Uygulamasında Sözleşmede Yer Alan Tahkim Şartının Konişmentoyu Devralan, Alacağı Temellük Eden ve Perdenin Arkasında Kalan Bakımından Geçerliliği Sorunu”, MHB, Yıl: 22, S.2–2002 (Ergin Nomer’e Armağan), s.774 vd.

-“Türkiye’deki Gayrimenkul ile İlgili Bir Yabancı Boşanma Kararının Tenfizi”, MHB, 1986/1, s.40 vd.

-“Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Davalarında Tahsil Olunacak ‘Karar ve İlam Harcı’na ve Ticaret Mahkemelerinin Bulunduğu Yerlerde ‘Görevli Mahkeme’ye ilişkin Bazı Sorunlar”, İBD, C.69, S.10-12 (1993).

-“4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununun Yürürlük Tarihinden Evvel Yapılmış Sözleşmelerden Doğan Tahkimlere Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu”, MHB, Yıl:23, S.1–2/2003, (Gülören Tekinalp’e Armağan), s.687–712.

-“Milletlerarası Akitlerde Zamanaşımı”, İBD, C.63 (1989), s.637–649,

-“Uluslararası Kara ve Demiryolu Taşıma Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk”, MHB, Sayı:1, Yıl: 9, 1989, s.47-54.

-“La Haye Devletlerarası Özel Hukuk Anlaşmaları”, İBD, C:63, S:7-8-9, 1989, s.372 vd. ,

-“Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards”, Arbitration in Turkey, Eds. Ali Yeşilirmak & İsmail G. Esin, Wolter Kluwer, 2015, s.211-241,

-“Türkiye’deki Dini, İlmi, Hayri Kurumların Hukuki Durumu ve Gayrimenkul İktisapları”, Hıfzı Timur’un Anısına Armağan, İÜHF yayını, İstanbul 1979, s. 839-877.

-“New York Konvansiyonuna Göre Hakem Kararlarının Kesinleşmesi Sorunu: MHB 1-2/1994.

-“Türkiye’de Yargıtay Kararlarına Göre Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi”, Prof. Dr. Yılmaz Altuğ’a Armağan, MHB, Y. 17-18, S. 1-2, 1997-1998,

-“Teşvik Belgesinin Kullanımından Doğan Hakların Yabancı Ortakla Bölüşümünü Öngören Yabancı Hakem Kararı Türk Kamu Düzenine Aykırı Sayılabilir mi?” Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan, İstanbul 1999,

-“Türk Devletler Özel Hukukunda Mirasa İlişkin Bazı Sorunlar”, Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan, İstanbul 1999,

-Milletlerarası Hakem Kararı-Milletlerarası Ticarî Tahkimde Usule Uygulanacak Hukuk- Tarafların Tahkim Hukukunu Seçme Yetkisi -Hakem Kararının İptali Davasının Tenfize Etkisi- Tahkim Yeri ve Mahallî Mahkemeler Arasındaki İlişkiler, MHB, S.1, Yıl:3 (1983),

-Milletlerarası Ticarî Tahkimde Hakem Kararlarının Tahkim Yeri Hukukundan Ayrılması ve Bu Kararların 2675 Sayılı Kanun Açısından Tenfizi Sorunu, II. Tahkim Haftası (Bildiriler-Tartışmalar), Ankara 1984,

-Uluslararası Ticari ve Ekonomik Uyuşmazlıkların Arabuluculuk (ADR) Yöntemi ile Çözümlemesi ve MTO’nun ADR Kuralları, MHB, Yıl: 22, Sayı:1, 2002, s. 57-69,

-Batı Trakya Türklerinin Gayrimenkul Mülkiyetine İlişkin Sorunları, MHB, Yıl:15, Sayı 1-2, 1995, s. 59-69,

-“Türkiye’nin New York Konvansiyonuna Katılması Dolayısıyla Hakemlerce Verilen Kararların Kesinleşmesi Sorunu”, MHB Özel Sayı (Prof. Dr. Vedat Raşit Seviğ’e Armağan), Yıl:14, Sayı:1-2, 1994,

-“Yatırım Uyuşmazlıklarının Hallinde Tahkim Usulü Ve Karşılaşılan Sorunlar”, Altyapı Projelerine Özel Sektörün ve Yabancı Sermayenin Katılımında İmtiyaz Hakkı ve Uluslararası Tahkim Açısından Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Paneli, İstanbul 1998, s. 35-51.

**II. Prof. Dr. Cemal ŞANLI, pek çok yerel ve uluslararası tahkim davasında avukat, taraf hakemi veya başhakem olarak görev almıştır. Ancak uluslararası tahkim sistemindeki “gizlilik” sebebiyle Prof. Şanlı’nın dahil olduğu davaların listesi verilmemiştir.**

